

Volgens professor Theo Schuyt mag het domein van de filantropie, van de maatschappelijke en goede doelen zich in een grote publieke belangstelling verheugen. Die belangstelling lijkt redelijk nieuw.

"De buitenlanders zijn nergens warm voor te krijgen", klagen veel Nederlandse bewoners. Stut Theater laat buurtbewoners altijd zelf aan het woord op het toneel.

Panel Bewonerskranten reikt de prijzen uit in gastvrij Utrecht.

Het LCO op het web: www.opbouwwerk.nl

T e n g e l e i d e

Colofon

MO/Samenlevingsopbouw is een vakblad van, voor en over de samenlevings- en opbouwpraktijk. Het verschijnt tenminste acht maal per jaar.

Samenstelling en redactie:
Fenny Gerrits (eindredactie),
Ed Kooger, Wil van de Leur,
Chris Veldhuysen en Kees
Stuurup.

Administratieve ondersteuning:
Patty Schellekens en John
Struiken.

Cartoon pag. 14: Marnix Rueb
Foto/illustratie omslag: Anita
Schwab.

Vormgeving/DTP: John Struiken
Druk: Stimio Meteren.
Abonnementen:

De jaarabonnementsprijs
bedraagt f82,50 voor het eerste
en f75,- voor het tweede
en verdere abonnementen.

Losse nummers kosten f 15,-
(Prijzen exclusief portokosten.)
Opzegging van abonnementen
dient schriftelijk vóór 1 december
te geschieden.

ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:
Prinsegracht 51,
2512 EX Den Haag,
Telefoon: 070-380 4431,
faxnummer: 070- 380 9973.

E-mail Internet:

info@opbouwwerk.nl

www.opbouwwerk.nl

Advertentie tarieven zijn op
aanvraag verkrijgbaar.

Kopijsluingsdatum volgende
nr.:20-6-'01

In deze editie weer een veelheid aan verschillende onderwerpen. Naast het Kennisnetwerk Sociaal Beleid heeft het LCO nu ook een eigen website. En net als Tineke van den Klinkenberg in haar column bepleit, wil de redactie van MO ook het interactieve karakter van dit nieuwe medium benadrukken. Vertelt u maar welke informatie u nodig heeft.

Er is weer een nieuwe editie van de Gradusreeks Opbouwteksten uit, nummer 15, getiteld Ploegsporen. Bij de officiële presentatie van het boekje in Groningen, bleken die Ploegsporen uit het verleden nu nog goed zichtbaar.

Met het LSA gaat het prima, diverse steden hebben zich, niet alleen op papier gecommitteerd aan dit bewonersplatform. De nieuwe toneelproductie, door Stut Theater ontwikkeld in opdracht van het LSA, zal een interessante impuls kunnen geven aan de communicatie tussen verschillende bewonersgroepen.

Het Panel heeft de eerste toetsing van buurt-, wijk- en dorpskranten voltooid. Dit nieuwe toetsonderwerp herbergt vele interessante mogelijkheden tot 'spin-off', althans dat denkt het Panel zelf. Het Stedelijk Kwaliteitspanel Amersfoort (een nieuw panel) heeft zojuist de eerste rapportage gepresenteerd.

Vrijwilligersbeleid in Amersfoort bevat veel relevante informatie voor iedereen die zich bezighoudt met dit onderwerp.

10

17

Digitaal Sociaal, Catrinus Egas	4
De Methodeklapper	5
Warme werkplekken	6
Column: Voor een vraaggestuurde website, Tineke van den Klinkenberg	7
Panel toetst buurt-, wijk- en dorpskranten, Fenny Gerrits	8
Ploegsporen en perspectieven in het maatschappelijk opbouwwerk	10
Cartoon: Marnix Rueb	12
Educatie en milieuparticipatie, Gerwine Wuring	13
Nederlanders onder elkaar, Jan Willem Duyvendak en Lex Veldboer	14
Leergang Opbouwwerk	15
Theater brengt mensen bij elkaar, Diana van Oort	16
Het LCO op het web!	18
Kiosk: Jos van Meeuwen	19
Provinciaal Welzijnsbeleid	20
Meer ruimte voor echte welvaart	21
Ter-Zake Cahier	
Kinderen in armoede	22
Risicogedrag van adolescenten	
Globaal: Fred Stafleu	23
Stedelijke vernieuwing met kritische ogen bekeken, Chris Veldhuysen	24
Filantropie als professorale opdracht, Fenny Gerrits	26
Vrijwilligersbeleid in Amersfoort	28
Stad en Land, Diana van Oort	29

Digitaal Sociaal

Door Catrinus Egas, Landelijk Expertisecentrum Cliëntenparticipatie, Sjakuus

“Nederland gaat digitaal” luidt de slogan van de rijksoverheid. Daaruit spreekt zowel een vaststelling als een streven. Maar liefst vijf ministeries hebben hiervoor de handen ineengeslagen. Opmerkelijk is dat de benadering vooral is gerelateerd aan de economische wereld: zaken, arbeidsmarkt, onderwijs en consumenten. Dat is natuurlijk van belang maar het is een eenzijdige insteek. Er zijn immers tal van toepassingen van dit medium op het sociale terrein te bedenken. Het is dan ook verheugend te kunnen vaststellen dat de ministeries van Economische Zaken en VWS gezamenlijk inzetten op “technologie voor sociale integratie”. Hoewel een evenwichtige economische ontwikkeling een belangrijk doel van deze inzet is richt het programma zich toch vooral op het sociale terrein.

Ontwikkelingsproject Digitaal Sociaal Sjakuus is dit jaar gestart met het project Digitaal Sociaal. De aanleiding voor het ontwerpen van dit project ligt in ontwikkelingen in dat deel van de samenleving waarvoor en waarmee Sjakuus actief is, de wereld van uitkeringsgerechtigden en organisaties voor armoedebestrijding. In toenemende mate worden burgers door overheden uitgenodigd tot betrokkenheid bij beleidsvorming en soms zelfs medebeheer van delen van het publieke domein. Dit geldt met name op het lokale niveau. Evenals in de huursector, de zorgsector en de sector welzijn, wordt cliënten in de sociale zekerheid middels allerlei vormen van cliëntenparticipatie de mogelijkheid geboden op inspraak ten aanzien van de dienstverlening. Voorts wordt van burgers c.q. cliënten steeds meer eigen initiatief en inbreng verwacht in hun contact met over-

heden en uitvoerders sociale zekerheid. Deze vormen van interactie staan nog in de kinderschoenen. Bovendien wordt geworfeld met de vraag in hoeverre individuele burgers c.q. cliënten toegang hebben tot deze interactie en in welke mate de individuele inbreng betekenis kan krijgen.

De betekenis van sociale netwerken. Veel individuele burgers en cliënten hebben weinig ervaring met bureaucratische processen. Velen hebben, voor een deel als gevolg daarvan ook weinig vertrouwen in de mogelijkheid daar zelf invloed op te hebben. De ervaring leert dat via sociale netwerken de mogelijkheden en het vertrouwen aanzienlijk kan worden vergroot. Veel sociale netwerken, die hierbij in het verleden een rol speelden bestaan niet meer, en veel bestaande netwerken zijn niet op deze functie gericht. Hoewel er landelijke en vooral provinciale netwerken bestaan, zijn veel van de netwerken klein en uitsluitend lokaal actief. Op een wat ander niveau worstelen zij vaak met hetzelfde probleem van isolement als veel individuele burgers en cliënten. Algemeen wordt dan ook de noodzaak ervaren de interactie tussen deze netwerken en daarmee tussen burgers en cliënten onderling te bevorderen.

Technologische mogelijkheden en ontwikkeling. In toenemende mate wordt de beoogde interactie ondersteund of zelfs mogelijk gemaakt voor de snel voortschrijdende ICT-technologie. Zo zijn er gemeenten en sociale diensten die cliënten on-line toegang geven en de mogelijkheid bieden digitaal informatie in te winnen en aanvragen voor bijvoorbeeld voorzieningen of bijzondere bijstand in te dienen. In een aantal gevallen wordt daarvoor zelfs de apparatuur bij cliënten thuis geïnstalleerd. Er zijn steeds meer cliëntenorganisaties die hun eigen web-site hebben. Lokale sprekers van en voor uitkeringsgerechtigden gebruiken internet om actuele informatie over sociale wetten en regelingen binnen te halen. Zo zijn ze beter in staat om informatie en hulp te bieden.

Steeds meer gemeenten openen hun eigen web-site en dat geldt ook voor de ministeries. Erg interactief zijn ze niet maar dat is een kwestie van tijd. Cliënten kunnen er in ieder geval kennis nemen van diverse beleidsvoornemens en wijzigingen in wetten, regelingen en verordeningen.

Digitale techniek en sociale netwerken. Critici van de forse investeringen van de overheid in het verbreiden van de techniek vinden dat een dergelijke investering niet nodig is. Er dreigt geen digitale tweedeling en zeker niet langs de oude scheidslijn van hogere en lagere inkomens. Waar het vooral om moet gaan, vinden ze, is het verbinden van de techniek, de mogelijkheden van het medium, met sociale netwerken. Digitale trapveldjes kunnen vooral succesvol zijn als ze bewoners of bewonersgroepen bij elkaar brengen in digitale activiteiten. Zo zijn er voorbeelden van wijkbewoners die met elkaar een wijk-website bouwen. Ze bepalen met elkaar wat ze daarop over hun wijk of groep aan de wereld willen laten weten. Via dit medium kunnen ze ook contact leggen met bewoners in andere wijken en andere steden, met andere groepen. Zo kunnen ze onderwerpen die ze zelf van belang vinden uitwisselen en bespreken met anderen. Vergelijkbare mogelijkheden liggen er voor cliëntenorganisaties en organisaties voor armoedebestrijding. Cliëntenorganisaties en cliëntenraden kunnen op deze wijze gemakkelijk ervaringen en informatie uitwisselen. Ze kunnen met elkaar standpunten ontwikkelen. Een cliëntenraad kan gemakkelijk deel gaan uitmaken van een landelijk netwerk van cliëntenraden. De fysieke nabijheid is geen voorwaarde meer. De cliëntenraad uit Vaals kan simpel communiceren met die in Haren. Vragen kunnen het land in worden gestuurd en antwoorden kunnen van alle kanten binnenkomen. Cliënten die door sociale of fysieke omstandigheden moeilijk van huis komen, kunnen digitaal inhaken (inloggen) om op hun wijze en op hun passende momenten te participeren.

Uit een enquête, die in januari 2000 werd gehouden, blijkt dat ongeveer de helft van

De Methodeklapper voor gebiedsgerichte processen

de cliëntenraden en cliëntenorganisaties van plan is om web-sites te bezoeken en digitaal contacten te leggen. Daaruit wordt wel duidelijk dat veel (georganiseerde) cliënten op zijn minst de mogelijkheid hebben om van dit medium gebruik te maken. Sjakuus wil met Digitaal Sociaal inspelen op deze ontwikkeling en de bestaande sociale netwerken verbinden met de mogelijkheden van de ic-technologie. Dat biedt de beste garantie dat de technologie wordt ingebed in sociale activiteiten en dat burgers kunnen worden bereikt die nog geen toegang hebben tot deze technologie en het sociale netwerk.

De interactie tussen overheden c.q. uitvoerders en burgers c.q. cliënten kan aanzienlijk aan betekenis en reikwijdte winnen door ook de interactie tussen burgers c.q. cliënten gestalte te geven. Sjakuus heeft een relatie met een groot aantal, over het land verspreide netwerken die hierin een belangrijke rol kunnen vervullen. Het zijn netwerken die zich enerzijds richten op overheden en uitvoerders en anderzijds op individuele burgers en cliënten. Zij doen dat met voorlichting, het verspreken van informatie en advies, met meningsvormende bijeenkomsten en in toenemende mate door burgers en cliënten actief te benaderen in het kader van cliëntenparticipatie en burgerinspraak. Vanuit reguliere activiteit biedt Sjakuus hierbij reeds inhoudelijke ondersteuning. Door het aanbieden van een digitale infrastructuur en vooral de koppeling daarvan aan de sociale netwerken en activiteiten kan hieraan een wezenlijke impuls worden toegevoegd en kan het bereik onder burgers en cliënten aanzienlijk worden vergroot.

Voor meer informatie:
Catrinus Egas, lec@sjakuus.nl,
030 2314819 of 0345 531669.

Bewoners, boeren, recreanten, natuurbeschermers en projectontwikkelaars houden zich bezig met de ontwikkeling en inrichting van het platteland. De gebiedsbenadering is daarbij actueel. De eenzijdige aandacht voor de productiefunctie van landbouw verschuift, de maatschappij begint duidelijk het platteland te bevragen op meerdere functies. Gebiedsontwikkeling is per definitie intersectoraal gericht en vereist een complexe samenwerking tussen meerdere actoren: van bewoners, gebruikers tot overheden. De actuele vraag is hoe al deze partijen slagvaardig met elkaar kunnen gaan samenwerken.

Door ETC / LCO / VHS¹⁾ Bergen is een inventarisatie gemaakt van interactieve en participatieve methoden die in gebiedsgerichte processen in Nederland (kunnen) worden gebruikt. De inventarisatie heeft geresulteerd in een klapper waarin ruim dertig methoden kort en helder staan beschreven. De eisen gesteld aan de methoden voor opname in de klapper zijn dat ze een integrale aanpak van problemen bevorderen, participatieve of interactieve werkwijzen voorstaan en dat ze bruikbaar zijn voor een gebiedsgerichte aanpak.

De klapper is bedoeld voor procesbegeleiders die betrokken zijn bij een van de vele vormen van gebiedsgericht beleid, zoals opbouwwerkers, projectleiders, consultants kleine kernen, gemeente functionarissen, provinciale staf, innovatie consultants of zelfstandig adviseurs.

Een snelle selectie van de - voor uw situatie - relevante methoden is mogelijk met de keuzematrix. Deze matrix is ontworpen met een aantal relevante criteria, die in directe samenwerking met procesbegeleiders zijn ontwikkeld: namelijk de context van het gebiedsproces, het gewenste resultaat, de fase in de plancyclus en de beschikbare of benodigde tijd en inputs.

De klapper begeleidt in het kiezen van de voor uw situatie meest geschikte methode(n). Daarbij is het belangrijk te beseffen dat DE METHODE niet bestaat. Voor elke situatie zal de procesbegeleider, als een procesarchitect, een toepasselijk ontwerp moeten maken. Daarbij kan geleerd worden van bestaande ervaringen. Deze ervaringen kristalliseren zich uit in de tientallen methodes. Onze doelstelling is dan ook dat de methodeklapper een 'moving target' is dat steeds aanpassing behoeft aan nieuwe methoden.

Geïnteresseerden kunnen de klapper (kostprijs 20 Euro / fl. 44,-) bestellen bij:

ETC Ecoculture
Postbus 64
3830 AB Leusden
Tel.: 033-4326024
Fax: 033-4940791
E-mail: office@etcnl.nl

LCO Zwolle
Postbus 1004
8001 BA Zwolle
Tel.: 038-4232112
Fax: 038-4230714
E-mail: lco@lcoz.demon.nl

Voor aanvullende informatie kunt u contact opnemen met H. Kieft van ETC of H. Rozema van LCO Zwolle.

¹⁾ | ETC - ETC Ecoculture / LCO - Landelijk Centrum Opbouwwerk / VHS Bergen - voorheen Volkshogeschool

Warme werkplekken

In de put zitten is niet alleen het probleem, maar ook de oplossing! De bouwput dan, wel te verstaan. Werklozen en WAO'ers, ook mensen die psychisch in de put zitten, kunnen weer aan het werk.

De oplossing is gevonden in 's-Hertogenbosch, waar moeilijk plaatsbare langdurig werklozen ingezet worden bij veelal kleinschalige bouwactiviteiten op basis van individueel maatwerk. Stichting Aanzet biedt deze mensen uit het "souterrain" van de samenleving sociale activering, dagbesteding en de kans op werk. Bouwtechnisch worden zij begeleid door WAO'ers uit de bouw; persoonlijke en sociale begeleiding wordt gegeven door personen vanuit bijvoorbeeld de uitplaatsende instanties. Alles wat werken in de weg staat wordt opgelost. Vandaar de term "warme werkplek".

Sociale activering speelt op dit moment in veel gemeenten een rol. Sociale diensten richten zich op de "onbemiddelbaar" geachte medeburger, omdat wegens de gespannen arbeidsmarkt vrijwel elke werkzoekende een baan kan vinden. De groep onbemiddelbaren is niet direct toe te leiden naar werk of opleiding en is daarom aangewezen op plaatselijke dagbestedings- en vrijwilligersprojecten. Door achtergrond en problematiek van deze groep wordt inzet op gebruikelijke projecten door hen vaak afgevoerd. Het extra instrument van een "baan" in de bouw, ook al is dat als additionele werkkraft, wordt door de doelgroep vaak wel als passend gezien.

Woningcorporaties nemen regelmatig deel aan of initiëren de oprichting van buurtbeheerbedrijven of andere constructies om het onderhoud van hun woningbestand kosten-

bewust aan te pakken. Samenwerking van partijen kan leiden tot een win-win-situatie, waarin corporaties voldoen aan het vijfde prestatieveld en het woningonderhoud relatief goedkoop kunnen laten uitvoeren.

Instellingen voor sociale activering krijgen hiermee bouw- en onderhoudsklussen toegespeeld, waar de doelgroep erin gezet kan worden.

De opzet van infrastructuur ten behoeve van sociale activering wordt door een gezamenlijk initiatief van de ministeries van VWS en Sociale Zaken ondersteund. ISSA, het Informatie- en Servicepunt Sociale Activering, is opgericht op 1 januari 2000 en heeft tot doel sociale activering in Nederland te stimuleren.

Het Ministerie van VWS financiert op basis van de resultaten van Stichting Aanzet (een doorstroom van gemiddeld 30%) het pilotproject "Bouwstenen voor sociale activering", waarin de mogelijkheid tot bredere toepassing van de formule van Aanzet onderzocht wordt. In samenwerking met het Landelijk Centrum Opbouwwerk Zwolle heeft Aanzet een pilotproject op basis van de formule van Aanzet ontwikkeld. Dit pilotproject wordt gefinancierd door het ministerie van VWS.

In Bergen op Zoom, Gouda en Zwolle is een dergelijk project inmiddels in gang gezet. De plaatselijke partijen aldaar, zoals de afdelingen welzijn en sociale zaken van de gemeente, de sociale werkvoorziening en bijvoorbeeld de woningcorporaties, werken samen om tot een voor alle partijen positief resultaat te komen. De bedoeling van de nieuwe opzet is, om deze aanpak structu-

reel te integreren in het gemeentelijk beleid. De zogeheten "sluitende aanpak" verkrijgt hierdoor weer een wat bredere funding.

In Bergen op Zoom wordt met behulp van mensen uit de doelgroep een 6-tal woningen opgewaarderd ten behoeve van dagen nachtopvang van verstandelijk gehandicapten. Gouda zet de deelnemers in op verschillende bouw- en onderhoudsprojecten van het gemeentelijk vastgoedbedrijf en Zwolle is gestart met de sloop van 49 woningen.

Eind van dit jaar wordt het pilotproject geëvalueerd en wordt er een conferentie aan gewijd. De resultaten worden in een rapportage vastgelegd en voor andere steden toegankelijk gemaakt.

Voor nadere informatie kan contact worden opgenomen met: Karin Prinsen, landelijk projectleider. Tel. 073 - 6123324 (Stichting Aanzet)

□

Voor een vraaggestuurde website

Op 27 april presenteerde het Kennisnetwerk Sociaal Beleid (KSB) zich met een conferentie in de Meervaart in Amsterdam. Dit kennisnetwerk is een initiatief van de vijf instellingen van wat genoemd wordt de landelijke infrastructuur welzijn: NIZW, LCO, IPP, Verwey-Jonker en FORUM, tesamen met het Ministerie van VWS. Het is de bedoeling dat het KSB een open netwerk wordt, waar iedere instelling of organisatie die actief is op het gebied van (lokaal) sociaal beleid zich bij kan aansluiten. Gedacht wordt aan sociaal-culturele instellingen, provinciale ondersteuningsorganisaties, maar ook aan gemeenten en bewonersorganisaties. Er kan informatie worden gehaald en gebracht. Voorwaarde voor deelname is dat er door elke deelnemer uren in het netwerk worden geïnvesteerd. Op 27 april is de website geopend: www.kennisnetwerksociaalbeleid.nl Het is natuurlijk leuk dat de nieuwe techniek ook de sociale sector mogelijkheden biedt beschikbare kennis aan een groot publiek beschikbaar te stellen. Grote vraag is echter, welke kennis voor derden nuttige kennis is en vervolgens hoe die kennis dan zo gepresenteerd moet worden wil ze voor anderen bruikbaar zijn. De kennis die nu op het web te vinden is, is een eerste poging, maar voldoet nog van geen kant.

Je kunt nu aan de hand van 8 geselecteerde thema's lezen met welke projecten de verschillende instellingen bezig zijn. Het zal wel, denk ik dan. Maar dat is niet de kennis waar ik nu dringend behoefte aan heb. Ik wil antwoord op de vraag welke instrumenten er inmiddels ontwikkeld en beschikbaar zijn om m'n instelling te inter-culturaliseren en bij wie ik dan terecht kan voor een training of consultatie. Of welk materiaal er beschikbaar is voor de educatie van ouderen. Ik wil weten wie er ervaring heeft met dat materiaal en wie ik daarover kan aanspreken. Welke methodieken (bijvoorbeeld assessment) er voor handen zijn om WAO-ers weer op te nemen in het arbeidsproces. Wat geslaagde activiteiten of bezigheden zijn welke benut kunnen worden om mensen sociaal te activeren. Welke instellingen hebben daar goeie ervaringen mee opgedaan. Welke bezigheden moet je vooral niet aanbieden, omdat ervaring leert dat mensen daarin stuk lopen. Kortom, ik heb behoefte aan praktisch bruikbare informatie.

Het overdragen van kennis op sociaal gebied, zodat anderen er iets aan hebben, is lang niet eenvoudig. Kennis bijvoorbeeld die antwoord geeft op de vraag: hoe krijg ik als lokale overheid draagvlak

voor sloop en nieuwbouw in een wijk met flats die weliswaar goedkoop zijn, maar die niet meer voldoen aan de kwaliteitsnormen van deze tijd. Zijn er voorbeelden die duidelijk maken in welke situatie sloopplannen noodzakelijk zijn. Zijn er processen beschreven, die duidelijk maken wat ik vooral wel en niet moet doen om steun voor m'n plannen te krijgen. En zijn er uit die ervaringen op papier algemene regels te abstraheren die in verschillende situaties hanteerbaar zijn. Zulke kennis op te schrijven, valt nog niet mee. En als die informatie dan al voor handen is, dan zal ik er nog met andere ervaringsdeskundigen over willen praten om me een beeld te vormen wat ik in mijn concrete situatie met die kennis aan kan. Een kennisnetwerk kan niet zonder een kennissenetwerk.

Wil een kennisnetwerk goed gaan functioneren, dan zal het moeten beginnen met het inventariseren van de vragen. Wat zijn de meest voorkomende problemen en vragen waar beleidsmakers, uitvoerende instellingen en bewonersorganisaties mee zitten en waarop men een antwoord wil hebben. Dat levert ook de aanknopingspunten voor het ontwerp van de homepage van de website waarmee het zoeken zo eenvoudig mogelijk wordt.

Ik wil de lezers van MO oproepen een vraag voor te leggen aan het KSB, waarover u graag kennis krijgt van ervaringsdeskundigen die eerder met het bijltje op het door u aangedragen onderwerp hebben gehakt. De mogelijkheid om uw vragen te formuleren is er op de website van het KSB. Klik op 'vragen' en de weg wordt u gewezen. Als we slagen in een vraaggestuurde website, die vervolgens de weg wijst naar bruikbare informatie en contactpersonen, gecombineerd met werkplaatsen, workshops en dergelijke, dan kan het KSB zorgen voor een optimaal nuttige en levendige kennisuitwisseling. En ongetwijfeld worden dan ook de kennislacunes zichtbaar, zodat we ook op die terreinen nieuwe kennis kunnen gaan ontwikkelen.

Tineke

Panel toetst buurt-, wijk- en reikt de

door Fenny Gerrits

Op 9 mei jl. was het dan zover. Uit 184 inzendingen had het Panel Toetsing Inzet & Uitkomst van Werkzaamheden op Maatschappelijk Terrein (kortweg Panel Bewonerskranten) de prijswinnende inzendingen geselecteerd. De prijsuitreiking vond plaats in het gemeentehuis van Utrecht, in de Raadszaal. De aanwezigen, de Panelleden, redacties van winnende kranten, met hun aanhang en sponsors werden hartelijk welkom geheten door de Utrechtse wethouder Yet van den Bergh die als gastvrouw optrad in 'haar' raadszaal.

Hieronder volgt haar betoeg:

De Binnenstadskrant van de Stad Utrecht krijgt vandaag een landelijke prijs. Waardering dus, niet alleen vanuit Utrecht maar ook vanuit een onafhankelijke kritische organisatie die wijkkranten uit heel Nederland heeft getoetst op hun functie en relevantie voor de omgeving. Vandaag krijgt de binnenstadskrant van Utrecht dus landelijke waardering. In Utrecht zelf heeft de binnenstadskrant al langer de waardering van de bewoners van de stad, maar ook van bestuur en organisaties die belangen hebben bij de binnenstad of betrokken zijn bij activiteiten in de binnenstad. De binnenstadskrant is een initiatief van bewonersgroepen uit de binnenstad. De krant verschijnt al zeven jaar elke twee maanden. Tel zelf maar na wat een inspanningen dat kost voor mensen die voor het grootste deel in hun vrije tijd en niet betaald het werk voor de binnenstadskrant verrichten. Het gaat bij dat werk niet eens alleen om het vullen van de krant met berichten, maar ook om het zoeken naar sponsors, het vinden van subsidies en het zorgen voor een goede distributie. Voorwaar, een klus.

Een paar jaar geleden was het voortbestaan van de Binnenstadskrant even onzeker omdat het toenmalige College van B&W de Binnenstadskrant te duur vond en bang was voor een precedentwerking voor andere buurten. Inmiddels zijn de Binnenstadskrant en de gemeente nader tot elkaar gekomen. De professionele en efficiënte werkwijze van de redactie hebben daar zeker toe bijgedragen. Het blad kent een grote diversiteit, en de kwaliteit van de artikelen is hoog. Het blad is een gewaardeerd medium in de binnenstad, dat blijkt ook uit een lezersonder-

zoek dat een aantal jaar geleden is uitgevoerd. In de krant zijn bewoners, ondernemers en belanghebbenden maar ook de gemeente regelmatig aan het woord. De krant heeft een bewezen functie voor de binnenstad.

De Binnenstad van Utrecht loopt vaker voorop met bewonersinitiatieven, er zijn verschillende overleggroepen en bewonersorganisaties die goed functioneren en regelmatig gesprekspartner zijn van de gemeente en het bestuur van de stad. In de binnenstad kom je feitelijk alles wat er in een stad gebeurt, geconcentreerd tegen. De binnenstad is er voor de bewoners uiteraard, maar ook voor de mensen die er werken, forensen van buiten de binnenstad en buiten de stad, iedereen wil winkelen in het centrum, er is theater, muziek en gewoon herrie op straat. Aandachtspunten genoeg in de wijk: er staat altijd een zekere druk op een binnenstad, in elke wat grotere gemeente. We zullen een zeker evenwicht moeten vinden tussen een binnenstad waar van alles te beleven is, maar waar ook prettig gewoond kan worden. Als iemand er dan voor kiest in de binnenstad te gaan wonen, dan zal die moeten leren leven!

en dorpskranten

prijzen uit!

met een zekere mate van onrust en levendigheid. Ik vind ook dat de gemeente er dan wel alles aan moet doen om de binnenstad schoon en heel te houden, want dan is kans om ongevraagde overlast het kleinst.

Een wijkkrant kan een prima intermediaire rol vervullen in de communicatie tussen burger en bestuur. Het pleit voor de redactieleden van de Binnenstadskrant dat zij het bestuur kritisch volgen maar ook openstaan voor berichten of informatie vanuit het bestuur. Zo ontstaat toch een podium waar betrokkenen en bestuur hun mening kenbaar kunnen maken.

Waar ik nog wel eens tegen aan loop, en dat geldt niet specifiek voor de binnenstad, is de ongelijke verwachtingen die je van elkaar hebt. Meepratzen betekent niet altijd meebeslissen. Utrechtse bestuurders zijn tot nu toe geen helden in het vooraf roepen van die boodschap. Maar als je alsmaar in het ongewisse laat wat je van elkaar verwacht, dan levert dat ruis op en irritatie, bij bewoners en bij bestuurders. Ik heb mij voorgenomen voordat ik in overleg ga met bewoners of belangengroepen in kaart te brengen wat nu de verwachtingen zijn die je van elkaar hebt. Ik zal daarbij ook de onmogelijkheden geven. Daar waar verschillende belangen in het spel zijn, is het immers het bestuur dat de knopen door moet hakken.

De Binnenstadskrant is een belangrijk informatiemedium en zal dat ondanks alle nieuwe media ook nog wel even blijven. Mensen lezen nu eenmaal graag van papier en wees eerlijk zo'n gedrukte krant is ook verwennerij. Het ziet er mooi uit, is goed leesbaar, je hoeft er geen password voor in te vullen en tal van schermen te openen voordat je erbij komt, hij valt gewoon op je mat. Dus wat mij betreft, gefeliciteerd en lang leve de Binnenstadskrant!

De Uitreiking

Na deze trotse woorden beklom de voorzitter van het Panel, Mw. Joke van der Kooij-Feenstra, gemeenteraadslid, het spreekgestoelte.

In haar inleiding bedankte zij wethouder Yet van den Bergh voor de gastvrijheid van de gemeente Utrecht. Als gemeenteraadslid, die ook al eens de functie van wethouder heeft bekleed, kon Joke van der Kooij uit ervaring spreken over hoe moeilijk het kan zijn om daadwerkelijk politiek interactief bestuur uit te oefenen. Volgens haar heeft vrijwel iedere bestuurder zeker voornemens op dit gebied, maar de praktijk is weerbarstig. Het staat echter wel vast, maatschappelijk, dat bewoners toch die medezeggenschap wel afdwingen in allerlei situaties, zoals ook bleek uit de inhoud van een aantal ingezonden bewonerskranten. Volgens Joke van der Kooij is er in menig ambtelijk apparaat een echte ommekeer, een cultuuromslag noodzakelijk om aan de belangen van bewoners recht te kunnen doen.

Daarna noodde zij Gradus Hendriks naar het spreekgestoelte om 'zijn' trofee uit te reiken aan de gelukkige winnaars. Maar alvorens over te gaan tot deze ceremoniële handeling richtte Gradus zich even tot het publiek. Als Panellid heeft Gradus ook drie edities van 18 bewonerskranten beoordeeld: "... en ik ben daarbij in het algemeen onder de indruk gekomen van de inzet, het enthousiasme en de vindingrijkheid van buurt- en wijkbewoners. Mijn complimenten daarvoor!" Vervolgens richtte hij zich tot het Utrechtse deel van de aanwezigen, "Ik heb (...) het

genoegen gehad tijdens mijn studie in Utrecht in de binnenstad te mogen wonen, op een, ik mag wel zeggen een bijzondere plaats, namelijk in een huis dat tussen Bioscoop Rembrandt en de RK-kerk, letterlijk inhangt, nu op de Oude Gracht. Toen ik dus de vaststelling van de prijswinnaars, de desbetreffende kranten in handen kreeg, gingen vele gedachten en herinneringen door mij heen. Weinigen in de Domstad weten dat het genoemde huisje een bijzondere naam heeft, namelijk 'het huisje tussen hemel en aarde'. Vanaf dat huisje begaf ik mij iedere zaterdag naar het Neude en Janskerkhof waar de maaltijd voor 75 cent kon worden genuttigd. Een andere bekende pleisterplaats voor de studenten was de Willemstraat, tegenover het Vredenburg in Wijk C. Een welbekende volksbuurt waar het goed toeven was bij Dikke Dries. Een caféhouder, die de kunst verstond een heerlijk glas bier te tappen met een mooie witte kraag. Als er wat te vieren was gingen we dus vaak naar Dikke Dries, maar je kon er moeilijk weggomen. Het afscheid bij Dries werd altijd gevierd met een weddenschap, wie het laatste rondje zou betalen. Dries schonk dan de glazen weer vol. Een ieder zocht naar een dubbeletje in zijn zak, want dat moest namelijk op die mooie schuimkraag worden gedeponeerd. En de schuld moest bij Dries worden voldaan door hem van wie het dubbeletje het eerst de bodem van het glas bereikte."

In de tijd van Dikke Dries hadden ze nog geen wijkkrant: "maar dat neemt niet weg, dat ik jullie wijkkrant – zij het met wat emotionele herinneringen – met genoegen heb gelezen. Met name de grote variatie aan mededelingen in uw krant, de oriëntatiepunten die voor de hele stad worden opgesomd, de agenda van vele gebeurtenissen in de komende weken, een museum over dat oude wijk C, een opsomming van goedgekeurde projecten om de leefbaarheid te vergroten in de wijken, kortom een grote diversiteit aan zaken om de burger te bereiken en te activeren. Een bont geheel waarvan

Dikke Dries noch ik in de vijftiger jaren hadden durven dromen."

Daarna reikte Gradus Hendriks de Waarderingsprijs voor Maatschappelijke Relevantie bestaande uit een cheque van f 5.000,- en de Dr. Gradus Hendriks-trofee uit aan de vertegenwoordiger van de redactie van de Binnenstadskrant, Peter Jans (zie foto). Daarna betrad de vertegenwoordigster van Stimio Communicatieprojecten BV uit Meteren, mw. Heleen van Andel het podium om de Waarderingsprijs voor Vormgeving en Presentatie uit te reiken aan de redactie van Dorpskrant Driesum Wouterswoude, in de vorm van een cheque van f 5.000,-.

Vervolgens werd het tijd om de Waarderingsprijs voor Integrale Veiligheid uit te reiken aan de redactie van Het Verre Westen, aldaar vertegenwoordigd door opbouwwerker Peter Berntsen uit Rotterdam. Deze prijs, een cheque van f 5.000,- werd uitgereikt door Mr. Lex Westerman van het Verbond van Verzekeraars, die ook de prijs beschikbaar heeft gesteld.

Reflectie

Na dit vrolijke intermezzo, waarbij door diverse leden uit het publiek driftig werd gefotografeerd, betrad Panellid Bernadette de Wit het spreekgestoelte.

In haar betoog, (dat overigens is opgenomen in de Panelkrant*) legde zij uit dat het echt een misvatting is dat 'iedereen wel een krantje kan maken'. "Maar dat weten de hier aanwezige redactieleden zelf ook wel", voegde zij er aan toe. "Welzijnsstichtingen en gemeenten denken dat ze ook wel een bewonerskrant kunnen maken." Maar zij waarschuwde bewoners ervoor dat onafhankelijke kranten kunnen worden ingekapseld door instituties, of dat het bewonersinitiatief licht kan worden 'afgepakt'. Zij drukte het aanwezige publiek op het hart hiervoor te waken.

Peter Berntsen uit Mathenesse/Het Witte Dorp vertelde iets over de veiligheidsbeleving in zijn wijk. "In onze beleving besteden we er niet veel aandacht aan, voor buitenstaanders ligt dit anders blijktbaar." Via het Opzooieren wordt er de wijk gewerkt aan 'veiligheid in brede zin'. Bewoners worden daar zwaar bij ingeschakeld. Vele ideeën om de veiligheid te verhogen of concrete onveilige zaken aan te pakken worden door bewoners zelf aangedragen. Verder memoreerde Peter Berntsen dat het Verbond van Verzekeraars geen onbekende was in de wijk. Na de plechtigheid kwam er dan ook contact tot stand tussen de vertegenwoordigers van het Verbond van Verzekeraars en de vertegenwoordigers van Het Verre Westen om verder te praten over onveiligheidsbestrijding, onder het genot van een hapje en een drankje.

Al met al was het een geslaagde eerste Toetsing geweest. Het Panel zal na de zomervakantie weer een oproep doen aan de redacties van de bewonerskranten in heel Nederland om mee te doen met de tweede Toetsing!

De Panelkrant, waarin het juryrapport is opgenomen kan tegen kostprijs worden besteld bij het LCO, telefoon 070-3804431 Email: bestel@opbouwwerk.nl

┘

Onder deze titel verscheen onlangs nummer 15 in de Reeks Opbouwteksten van de Dr. Gradus Hendriksstichting. Het boek bevat een verzameling teksten die zijn geschreven tijdens de beginfase van de samenlevingsopbouw en het opbouwwerk door Coen Graaff (1922-1990), bij leven jarenlang directeur van het Groningse provinciale opbouwgaan. Het werk is postuum uitgegeven op initiatief van twee Groninger emeritus hoogleraren, de sociaal-geograaf Gert Jan van den Berg en de andragoog Lambert Mulder.

Deze laatste schreef ook de inleiding tot het werk van Coen Graaff in deze Graduseditie. Over Coen Graaff zelf: "Velen hebben hem leren kennen als reizend directeur, bevlogen inleider en docent, maar ook als predikant en pionier inzake de gemeenschapsopbouw. Een zeer persoonlijk beeld van Coen Graaff komt naar voren in het bundeltje "Graven in het verleden", nagelaten notities en herinneringen van C.N. Graaff, in eigen beheer uitgegeven door zijn vrouw Margreet H. Graaff-Bresters (Groningen, 1992)."

Volgens Lambert Mulder is het om meer dan een reden de moeite waard om kennis te nemen van het gedachtegoed van Coenraad Graaff. Allereerst voor degenen die geïnteresseerd zijn in de wijze waarop in Nederland in de beginperiode 1950-1970 de sociale en culturele opbouw van een samenleving werd aangepakt, niet in het minst gestuurd door elders ontwikkelde methoden van 'community organization' en 'community-development'. Het kwam erop aan om goed te kunnen vergelijken, om te beoordelen in hoever Amerikaanse opvattingen en praktijken in een Europese context inhoudelijk en methodisch relevant konden zijn. Maar ook een vergelijking tussen Nederland en de omliggende landen bleek nodig. Juist door Graaffs internationale oriëntatie blijkt hij in staat om dit vertaalprobleem aan de orde te stellen en inzichtelijk te maken. Hij wil zich echter op een meer fundamentele wijze bezighouden met de vraag naar de raison en theorie van de samenlevingsopbouw. Daartoe probeert hij de pioniersfasen van het sociaal en cultureel werk – zoals zich dat met name vanuit de Settlements, de buurt- en clubhuizen in West-Europa en Noord-Amerika ontwikkelt – te plaatsen in een cultuurhistorische context. Wat hem dan met name opvalt zijn de grote verschillen tussen de Amerikaanse 'frontier'.

Ploegsporen en perspectieven

in het maatschappelijk opbouwwerk

mentaliteit met zijn sterk accent op praktische samenwerking en anderzijds de traditioneel bepaalde verhoudingen in Europa. Dat heeft gevolgen voor de wijze waarop in de samenlevingsopbouw gewerkt kan worden. Graaff weet dat voor uiteenlopende groepen te verwoorden: studenten aan een Nederlandse opleiding, maatschappelijk en cultureel werkers in Frankrijk en Zwitserland, en voor groepen collega's uit diverse landen. Hij legt daarbij accenten zodanig, dat hij nu tot het vakgebied van de 'community education' zou worden gerekend. Wie zijn lijst van publicaties overziet (in het boek opgenomen), merkt snel dat Coen Graaff ervan hield om te schrijven over zijn thema's en ervaringen. Als zijn 'huisblad' geldt van 1957 tot 1970 "De Schalm", tijdschrift voor buurt- en buurthuiswerk, waarin hij ook blijft publiceren als hij niet meer bij de Nederlandse Bond voor Sociaal-Cultureel Vormingswerk (NBV) in Utrecht werkt. Na 1970 tijdens zijn directeurschap van het Groninger Opbouworgaan publiceert hij niet slechts in het tijdschrift voor Maatschappijvraagstukken en Welzijnswerk, maar ook in Franse tijdschriften als 'Informations Sociales', 'Le Service Social', en in het Europese tijdschrift 'COMM', een duidelijk bewijs dat zijn forum van internationaal professioneel kaliber is en hij daarin een gewaardeerde plaats inneemt.

Groningen

Ter gelegenheid van het verschijnen van dit boek kortweg 'Ploegsporen' genoemd door de betrokkenen bij de uitgave ervan, werd een minisymposium georganiseerd in het zaaltje naast de Lutherse Kerk in Groningen. Op een mooie vrijdagmiddag, begin april verzamelden zich er (ondanks de treinstaking) diverse belangstellenden om met de twee uitgenodigde inleiders van gedachten te wisselen over de huidige betekenis van het gedachtegoed van

Graaff. Het eerste exemplaar van het boek werd officieel aangeboden aan mevrouw M.H. Graaff-Bresters, die zichtbaar geëmotioneerd haar dankbetuiging aan het adres van de uitgever en andere 'trekkers' van het initiatief tot uitgave richtte.

Onder voorzitterschap van Reint Meier werd daarna overgegaan tot het meer inhoudelijke deel van de bijeenkomst. Als eerste spreker trad mr. Paul Kuypers, voormalig directeur van PON (Brabant) naar voren. Zijn bijdrage ging over 'Inspiratie en ambitie', waarbij het verschil tussen filosoferen en calculeren nader werd besproken. Als je het werk van Coen Graaff ter hand neemt valt op dat het in die tijd kennelijk heel gewoon was dat er zeer degelijk werd nagedacht over allerlei filosofische en culturele aspecten van het werk. Er werd meer gereflecteerd op de verbinding tussen praktijk en (weidse) theorie. Dit in schril contrast met de tijd na (ruwweg) 1980, toen het werk meer onder de regie van de lokale overheid kwam te vallen. Blijkbaar is er vanaf dat moment geen prikkel meer om over de inhoudelijke merites van het werk te filosoferen, dat was kennelijk niet ingecalculeerd. Slechts (zeer ten dele) 'meetbare' resultaten tellen vanaf dat moment, scores en calculeren werden invloedrijke motto's. Volgens Paul Kuypers echter, is de 'slinger' alweer in beweging richting meer cultureel besef en filosofische reflectie in het werk. Als 'zaadje van hoop', een door Harry Broekman later in de discussie geïntroduceerde aanduiding van kiemen van een hernieuwde samenlevingsopbouw, wees Kuypers de nieuwe coalities aan tussen stedelingen en plattelanders, zoals hij die ontwaarde in het huidige Nederland. Cultureel is dit een zeer interessant verschijnsel, aangezien ook in de samenlevingsopbouw veelal de toch stringente scheiding tussen stad en platteland wordt gehanteerd. Volgens Kuypers zijn er dus nieuwe, deze scheidend overschrijdende bewegingen geïnitieerd door burgers, waar de samenlevingsopbouw

op in zou moeten spelen. Misschien in filosofisch opzicht een interessante fusie tussen 'frontier'-achtige (zie boven) en traditionele Europese verhoudingen in het werk?

De tweede spreker was drs. Bert Middel, thans lid van de Tweede Kamer (PvdA) en fractiespecialist op het terrein van Welzijn. Middel vervulde de gedurende jaren de functie van (ambtelijk) secretaris van de Stichting Kontakt, de vereniging van provinciale en (groot-)stedelijke opbouworganen in Nederland. Hij speelde een beetje met de term 'gedachtegoed': gedacht goed; beter goed gedacht. Om vervolgens in te steken met de stelling dat het gedachtegoed van Coen Graaff kan worden gekwalificeerd met de hedendaagse uitdrukking: "Niks mis mee". In de tijd, waarin het Welzijnsbeleid tot stand komt via overleggen tussen VNG en IPO en eventueel andere ijle instituties (VOGI), die weinig voeling hebben met de doelgroepen in de maatschappij kan het boekje van Coen Graaff misschien weer de weg wijzen naar een meer 'menselijke' maat. Daartoe beval Middel aan om verbanden tussen provinciale welzijnsorganisaties en lokale instellingen nauwer aan te halen. Volgens hem is het nodig om uit de beleidsmatige beperking te breken, die de schaal waarin je opereert, je oplegt. Dat betekent dus meer oog voor de noden van de mensen, en minder scrupules ten aanzien van beleid. Dan kom je vanzelf op het analyseiniveau van Coen Graaff terecht: de inhoud. En daar is inderdaad 'niks mis mee'.

Opbouwteksten 15. Ploegsporen en perspectieven in het maatschappelijk opbouwwerk. Auteur: C.N. Graaff. Het werk is te bestellen bij het LCO, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag. Telefoon: 070-380 4431. Email: bestel@opbouwwerk.nl. Het boek kost f 29,50 (ex porto). ISBN 90 72846-15-X.

Geboortehuis uniek in Koffiepot

Moedercentrum De Koffiepot in Laakkwartier heeft vergevorderde plannen voor een Geboortehuis. Zwangere vrouwen uit de wijk kunnen daar terecht voor informatie over zwangerschap en bevalling, het regelen van kraamzorg, zwangerschapscontrole en hun bevalling.

Aan een dergelijk centrum is veel behoefte, weet Noortje van der Kaaden. Zij is als sociaal werkster betrokken bij De Koffiepot en is initiatiefneemster van het Geboortehuis. "De veelal allochtone vrouwen uit deze wijk hebben weinig kennis over en vertrouwen in hun eigen lichaam. Ze kennen het Nederlandse verloskundige systeem vaak slecht."

Sterfgevallen

Uit de gezondheidsmonitor van de gemeente Den Haag blijkt dat het aantal sterfgevallen tijdens de bevalling en in het kraambed in de Haagse achterstandswijken hoger is dan het landelijk gemiddelde. Het komt regelmatig voor dat allochtone vrouwen pas in een heel laat stadium van hun zwanger-

schap voorde eerste controle bij de verloskundige komen.

"Als ze daar al terechtkunnen, want er is in Laakkwartier maar een praktijk, die vaak vol is", aldus Van der Kaaden. Professionele kraamzorg regelen ze vaak helemaal niet. De Haagse Kring van verloskundigen ziet echter niets in het Geboortehuis. "Het levert ons alleen maar extra werk op en dat kan niet met het grote tekort aan verloskundigen in de Haagse regio", aldus voorzitter Karin Bost.

Maar de gemeenteraadsfracties van CDA en PvdA hebben al laten weten het plan voor het Geboortehuis te ondersteunen. Ook wethouder Klijnsma (PvdA, Gezondheidszorg) is enthousiast. Ze wil binnenkort met de betrokken partijen om de tafel om te kijken of het plan levensvatbaar is. Voor een proefperiode van drie jaar is zo'n twee miljoen gulden nodig voor het Geboortehuis. Als het plan doorgaat, heeft Den Haag een landelijke primeur.

(Haagsche Courant, 12 mei 2001)

□

Educatie en milieuparticipatie

door Gerwine Wuring, LCO

Andy Veelenturf van het Consulentenschap Natuur Milieu Educatie in Noord-Brabant is druk in overleg met Mieke Mes van Prisma Brabant als ik de stationsrestauratie binnen kom. Prisma Brabant is de provinciale organisatie voor welzijn en educatie in Noord-Brabant. Augustus 2000 hebben hun beider organisaties 'ja' gezegd op het verzoek van het Landelijk Centrum Opbouwwerk om samen te werken aan het realiseren van het project 'Opbouwwerk en Milieu 2001, Milieuparticipatie in de provincie Noord-Brabant'. Het LCO had hen hiertoe uitgenodigd om de samenwerking tussen de beroepssectoren van de milieueducatie en het opbouwwerk op provinciaal niveau te stimuleren. Inmiddels zijn ze een half jaar bezig, sinds VROM in december ingestemd heeft met medefinanciering.

Duurzaamheid

Beiden ervaren momenteel hoe goed het is om een 'sparring partner' te hebben. Voor dit project hebben ze geregeld contact met elkaar. Het is fijn om dingen samen te doen. Mieke constateert dat zij binnen haar welzijnsinstelling de enige is die vanuit haar werk oog heeft voor duurzaamheid. "Het leeft er niet genoeg, ik ga binnenkort een stukje schrijven voor Prismaatje, ons eigen blad". Andy ervaart heel sterk een blikverruiming: "Mieke brengt vooral een procesbenadering in, die je in het NME werk nog te weinig tegen komt". Samen constateren ze dat het voor deze procesbegeleider niet nodig is om iets te weten van duurzaamheid. Mieke: "Het maakt me niet uit waar mensen over leren, het gaat mij niet om de inhoud". Gelukkig constateren ze beiden door juist met dit thema van milieu en duurzaamheid te werken, je er automatisch iets van mee krijgt. Door deze samenwerking

wordt de aandacht op milieuzorg warm gehouden bij Prisma.

Participatie

In de voorbije maanden zijn beide vrouwen bezig geweest met een heel belangrijk, maar vaak ondergewaardeerde fase van een project, het kwartier maken, ten behoeve van drie lokale voorbeeldprojecten. Andy loopt er tegenaan dat in deze opstartfase de lokale NME-werkers de planning van taken en verantwoordelijkheden lastig vinden: "Wie is verantwoordelijk en wie bewaakt de samenhang van een dergelijk project? Vraagstukken waar de meeste opbouwwerkers meer ervaring mee hebben. Ook is het heel spannend om projecten te starten met bewonersorganisaties rond gedragsveranderingsprocessen. Participatie vraagt meer dan educatie. Je weet op voorhand niet waar je uitkomt. Mieke vertelt over een eerste gezamenlijke overleg op locatie. "Een overigens enthousiaste opbouwwerkster werd ineens veel terughoudender en zette de hakken in het zand. Zo van hehe mogen wij ook nog meedenken, of komt alles bij jullie vandaan, want je vraagt wel onze inzet". Andy verdeelt de betrokken werker een heel bevlogen, ervaren NME'er, "maar ik kan me voorstellen dat zulk inhoudelijk enthousiasme dan ook tegen je kan werken".

Netwerk

Momenteel lopen de eerste aanvragen voor aanvullende financiering via de provinciale PAS gelden Leren voor Duurzaamheid. Het is voor beiden duidelijk dat er een vervolg moet komen op dit project door een netwerk 'Opbouwwerk - Milieu' op lokaal en provinciaal niveau op te zetten. Midden juni zal alvast een voorproefje plaatsvinden op een eerste netwerkbijeenkomst. De betrokken opbouwwerkers en NME-werkers in de drie voorbeeldprojecten zullen dan met elkaar kennismaken en hun eerste ervaringen uitwisselen. Andy en Mieke spreken beiden uit dat zij graag in Noord Brabant willen zorgen voor continuïteit in deze samenwerkingsverbanden. Zodat er heel praktisch invulling gegeven gaat worden aan kennismanagement.

Doelen van het LCO-meerjaren programma Milieuparticipatie in de provincie zijn onder andere:

- Integratie van doelstellingen van milieuzorg en duurzaamheid in de werkzaamheden van de provinciale ondersteuningsinstellingen op het gebied van zorg en welzijn;
- Integratie van deskundigheid op het terrein van participatieprocessen in de werkzaamheden van de provinciale ondersteuningsinstellingen op het gebied van natuur en milieu;
- Concrete, laagdrempelige voorzieningen en voorbeeldprojecten om programma's Leren voor een Duurzame Samenleving te realiseren zodat veelal moeilijk bereikbare groepen in sociale aandachtgebieden actief betrokken zijn bij de leefbaarheid van eigen buurt en straat;
- Verankering van de aandacht voor milieu en duurzaamheid in het reguliere werk van uitvoerende organisaties op lokaal- en wijkniveau, zowel sociaal-cultureel als educatief.

Het LCO bouwt momenteel aan een Ervaringsnetwerk Duurzaamheid in Praktijk in de Wijk. Zij doet dit in samenwerking met LAMIGO en SME MilieuAdviseurs. Gedrieën brachten zij vorig jaar het boek Duurzaam Wijken voor Milieu uit. Dit boek is nog steeds te bestellen, LCO tel 038-4232112 lco@lcoz.demon.nl. Daar is ook meer informatie op te vragen over het ervaringsnetwerk.

Meer informatie over de invulling van de voorbeeldprojecten en de eerste resultaten van de samenwerking op lokatie zullen in een volgende MO beschreven worden.

Nederlanders onder elkaar: over de dubbele moraal van mengingsbeleid

Door Jan Willem Duyvendak en Lex Veldboer, Leerstoel Wetenschappelijke Grondslagen van het Opbouwwerk, EUR

Al jaren zingt het verhaal rond dat Nederland een dreigend tekort aan sociale cohesie zou kennen. Daarbij wordt niet alleen verwezen naar de toenemende individualisering maar vooral naar het pluriformer worden van de samenleving. De komst van steeds meer migranten en asielzoekers leidt tot bezorgde geluiden over een groeiende vervreemding tussen gevestigden en nieuwkomers die zich uit in onbegrip, onverschilligheid of spanningen. Met name de dreiging van een etnische tweedeling (witte en zwarte wijken, witte en zwarte scholen, witte en zwarte kinderopvang en etnische en autochtone sportclubs) vormt een belangrijke bron van zorg. Het is een somber toekomstbeeld; in Nederland zouden 'Amerikaanse toestanden' dreigen met segregatie en getto's. Velen geloven dat dit doemscenario alleen nog kan worden voorkomen door de immigratie te beperken en door aan nieuwkomers te 'vragen' om in cultureel opzicht te assimileren.

Eigen islamitische scholen, clusters van etnische groepen in wijken en aparte allochtone sportverenigingen; dergelijke ontwikkelingen stuiten op steeds meer onbegrip. Etnische concentraties ondermijnen niet alleen de gemeenschappelijkheid van de samenleving, maar zouden ook de maatschappelijke positie van allochtonen geen goed doen. Als minderheden blijven vasthouden aan hun eigen wortels dan vergooiden ze hun eigen economische kansen, zo stelt onder andere Jos van Kemenade. En het Sociaal en Cultureel Planbureau meent dat minderheden geen andere keus hebben

dan zich aan te passen aan de dominante cultuur of marginaal te blijven. Er is kortom toenemende bijval voor de stelling dat minderheden moeten 'vernederlandsen'. Die opvatting kwam ook naar voren in een door ons gehouden onderzoek onder de Rotterdamse bevolking. Van de ondervraagden vond 90% de groei en bloei van allochtone sportverenigingen een ongewenste ontwikkeling. Verrassend genoeg ventileerden ook apart sportende allochtonen deze mening.

Het beleid zet in op menging, ook al omdat deze spontaan (te) weinig tot stand zou komen. Op gemeentelijk niveau is sprake van talloze initiatieven. Om 'cultuurtjes te doorbreken' wordt driftig aan de samenstelling van de bevolking in overwegend zwarte wijken gesleuteld. Wijken, scholen en sportverenigingen wil men 'evenwichtiger' maken. Zwakke groepen die in de wijk of op de buurtschool oververtegenwoordigd zijn, probeert men te spreiden over een groter gebied terwijl men degenen met een steviger maatschappelijke positie juist wil behouden of opnieuw aantrekken. Ondanks deze grote lokale ijver komt veel mengingsbeleid niet goed uit de verf. Allereerst zijn er lang niet altijd voldoende 'mengpanelen' voor handen. Bij sport en andere vrijetijdsbesteding liggen de beperkte sturingsmiddelen al besloten in de term vrije tijd. Groepsverstijgende contacten kunnen hoogstens via financiële prikkels worden gestimuleerd (wel subsidie voor een gemengde club, niet voor een 'zwarte'), maar verder overheerst de autonomie van het verenigingsleven. In het onderwijs zijn de mengingshanden helemaal gebonden. Het hanteren van minimum- en maximumpercentages van bepaalde groepen (witte en zwarte) leerlingen stuit op wettelijke grenzen. Een gezamenlijke schoolgang wordt nog verder beperkt door de vrijheid van inrichting en schoolkeuze. Vermijding en

uitsortering zijn moeilijk te voorkomen onder deze condities die de deur open zetten voor 'samenscholing'. Ook bij het wonen wordt menging ingeperkt door de wettelijke bepaling dat etniciteit geen criterium mag zijn bij de toe- of afwijzing van een woning. Wel kunnen de woningtypen in een gebied zo worden gevarieerd dat verschillende inkomensgroepen letterlijk meer bij elkaar in de buurt komen.

Een dergelijke differentiatie van de woningvoorraad vindt nu in veel achterstandswijken plaats. De steden binden op deze wijze meer koopkrachtige bewoners aan zich, maar de verwachte sociale effecten blijven uit. Ook al wonen mensen met een verschillende achtergrond dicht bij elkaar, de sociale afstand blijft bestaan. Er is vooral sprake van living together apart: in een gemengde wijk blijkt maar weinig te worden gedeeld. Voor hen die menen dat menging op alle terreinen noodzakelijk is, is de balans enigszins tragisch: daar waar mogelijkheden liggen voor menging, zijn de resultaten gering (wonen); en daar waar men het meest zou willen, kan vooralsnog het minst (onderwijs).

In theorie vinden we in Nederland dat iedereen met elkaar om moet gaan ongeacht achtergrond en we denken ook dat bekend bemind maakt, maar de praktijk vertelt een ander verhaal. Als het erop aankomt kiezen mensen vaak gelijkgestemden en gelijkgezinden om mee te sporten, mee te wonen en ook om de kinderen mee te laten opgroeien. Het verlangen om 'onder elkaar' te zijn, ondermijnt telkens de mengingsmoraal. Dit geldt zowel voor gevestigde Nederlanders als voor nieuwkomers, maar de hoofdschuddende reacties zijn gereserveerd voor minderheden die te veel vasthouden aan hun groep. Deze dubbele moraal bij mengen maakt het voor minderheden niet eenvoudig om ergens aansluiting bij te vinden. Recentelijk blijkt uit verschillende initiatieven dat migranten meer uit

zijn op ontmoeting dan veel witte Nederlanders (zie de bewoners van de 'zwarte' Utrechtse wijk Kanaleneiland en de ouders van de geheel Turkse dependance van de basisschool de Kameleon in Deventer). Als kiezen niet tot delen leidt dan is een vervolgstap, die links en rechts ook wordt geopperd, om met drang en dwang meniging te gaan opleggen. De vraag is of dit beste weg is. Een al te opzettelijke organisatie van de ontmoeting door mensen welhaast te dwingen bureu te zijn of lid te worden van dezelfde voetbalclub, gaat voorbij aan het essentiële gegeven dat cohesie zich niet laat forceren. Afgedwongen relaties duren niet lang en gaan niet diep: gedwongen huwelijken lopen vaak stuk. Wat dan wel? In de eerste plaats is het verstandig om niet te nerveus te doen over het verschillend zijn van meerder- en minderhe-

den. Wat is er mis mee als Turken, grachten-gordelbewoners, Molukkers of korfbal liefhebbers zich in het weekend terugtrekken voor vermaak in eigen kring? En wat is er mis met een buurt met een eigen identiteit? Zo lang het vrijwillig is, zijn er weinig problemen. Hoewel vaak gesuggereerd, is voor Nederland nog nooit bewezen dat het door migranten beleven van eigen identiteiten (wat die dan ook mogen zijn) in oorzakelijke zin bijdraagt aan sociaal-economische achterstand. De platte koppeling die in het multiculturalismedebat door sommigen wordt gelegd tussen beleving van eigen identiteit en achterstand is suggestief en onnodig kwetsend. We moeten in het beleid (weer) onderscheid leren maken tussen aan de ene kant terreinen waar – met oog voor goede omgangsvormen – iedereen zelf moet weten met wie men wil ver-

keren (vrije tijd, het wonen in bepaalde wijken) en anderzijds terreinen waarop ontmoeting en gezamenlijke participatie gewenst zijn. Wat ons betreft ligt de komende jaren in het integratiebeleid dan ook de nadruk op onderwijs en arbeid. Dat zijn cruciale terreinen voor sociale mobiliteit en een veel passender antwoord op problemen van migranten dan de nu voorgestelde 'verplichte' homogenisering van Nederland.

Dit artikel is geschreven naar aanleiding van het verschijnen van het boek Meeting Point Nederland, over samenlevingsopbouw, multiculturaliteit en sociale cohesie (onder redactie van de beide auteurs).

Te bestellen bij Uitgeverij Boom, Middelburg. ISBN 90-5352-625-0. Prijs: F 39,54.

EUR 17,95. 208 blz.

└

Leergang Opbouwwerk

Het opbouwwerk zit in de lift. Ook al is het dikwijls niet onder die naam, de vraag naar expertise in het begeleiden van sociale processen in stadswijken en dorpen neemt toe. Hierbij wordt in de sector steeds meer een beroep gedaan op vraaggestuurde samenwerking tussen diverse instellingen en tussen verschillende functionarissen en beroepsgroepen voor de opzet en het uitvoeren van projecten en programma's. Dit vraagt om een interdisciplinaire samenwerking, waaraan iedereen een te onderscheiden bijdrage levert. Voor opbouwwerkers is het dus van belang dat ze geïntegreerd kunnen werken. Reden voor VDO Opleidings- en adviescentrum om de Leergang Opbouwwerk te ontwikkelen. Deze opleiding is ontwikkeld in samenwerking met het Landelijk Centrum Opbouwwerk en de volgende welzijnsorganisaties in het noorden van het land:

- Stichting Welzijn Borger Odoorn, Valthermond
- Stichting WING, Groningen
- Stichting de Ploeg, Beetsterzwaag
- Stichting Opmaat, Emmen

De cursus vindt dit jaar plaats in Bakkeveen. Dit is in een passende locatie omdat conferentiehotel 'Nieuw Allardsoog' gehuisvest is in de voormalige Volkshogeschool, ooit gesticht door Jarig van der Wielen.

Doelgroep

De leergang is bedoeld voor opbouwwerkers of andere HBO-CMV opgeleide sociaal werkers die minimaal drie jaar praktijkervaring hebben in het opbouwwerk of een vergelijkbare werkomgeving. De leergang is gericht op de verdieping van de praktijk van het huidige opbouwwerk, of algemener, van het ontwikkelingswerk binnen de welzijnsinstellingen. Het is dus niet zozeer de bedoeling om met de cursus een bijdrage te leveren aan een verdere differentiatie en profilering van het beroep van opbouwwerker of om nog eens vast te stellen wat precies de identiteit van het opbouwwerk is. Voor deze cursus wordt dat als bekend verondersteld. De leergang kan worden omschreven als een werkveldspecifieke scholing op post-HBO niveau. Het diploma Voortgezette Opleiding kan

worden verkregen door na deze leergang nog een blok 'Methodische verdieping' en een blok 'Begeleiding van intercollegiale werkwetgeving' te volgen.

Informatie

Voor vragen over de aanmelding en dergelijke kunt u contact opnemen met mevrouw Carola Smith, telefoon 024-352 8506. Voor inhoudelijke informatie kunt terecht bij mevrouw Annette Perino, telefoon 024-352 8528.

└

Theater brengt mensen bij elkaar

'Het is hier Holland!'

door Diana van Oort

Maria: Moet je luisteren, Boelie. Wij Nederlanders waren een volkje van koetje-in-de-wei en poets-je-belletje-met-koperpoets. We hebben alle mogelijke mensen in huis gehaald, allemaal andere culturen. En nu weten we ons er geen raad meer mee. Niemand weet toch hoe het verder moet?

Hoe leven autochtone en allochtone buurtbewoners 'samen' in de oude stadswijken? Het LSA vroeg Stut Theater hierover een toneelstuk te maken dat op 21 april jl. tijdens de landelijke LSA dag in Apeldoorn in première ging. Het stuk gaat dit en volgend jaar op tournee in de meeste van de 25 GSB steden.

Hoe gaan bewoners, al dan niet gezamenlijk, problemen rondom leefbaarheid en veiligheid te lijf? De veranderde samenstelling van de bevolking heeft de strijd voor de leefbaarheid in de wijk er niet makkelijker op gemaakt. "De buitenlanders zijn nergens warm voor te krijgen", klagen veel Nederlandse bewoners. Turkse, Nederlandse, Antilliaanse en Marokkaanse buurtbewoners uit de Utrechtse wijken Lombok, Kanalen-eiland, Zuilen, Pijlsweerd en Overvecht komen zelf aan het woord in dit levendige stuk vol mooie liederen, emotie en volkse humor. Dilemma's aangaande veiligheid, de bewonersorganisatie en jongeren worden op overtuigende en ontroerende manier op het toneel gebracht. Scherpe en levendige dialogen over levensechte situaties roepen herkenning op en geven inzicht in de achterliggende emoties en gedachten.

Stut laat buurtbewoners altijd zelf aan het woord op het toneel. Regisseur Marlies Hautvast sprak tientallen mensen van bewonerscommissies in Utrecht en andere steden. Op basis daarvan schreef Jos Bours de tekst van Het is hier Holland! In een rijk palet schilderen zij een beeld van wat zich allemaal afspeelt in de wijk waar ze wonen. Veilig is het er niet. Jongeren verpesten de leefbaarheid, drugsdealers terroriseren bewoners. En de bewoners zelf, die leven niet samen. Op z'n best tolereren ze elkaar. Af en toe is de irritatie groot. Bijvoorbeeld bij het zoveelste kapotgetikte autoruigtje, getuige de splinters op de grond.

Maria: Dat is niet zo mooi, hè Ali! Alles kapotmaken. Dat willen wij hier niet. Het is hier Holland!

Sidi Elbassi: Wie hebben dit gedaan, mevrouw?

Maria: Ja jochie, ze hebben geen briefie achtergelaten.

Sidi Elbassi: Als Marokkaanse jongens dat hebben gedaan, dan schaam ik mij voor hun.

Marianne: Ik weet niet wie het hebben gedaan, meneer. Wij hebben ook ons eigen tuig.

Maria: Maar Marianne.. we zijn ook niet blind.

Marianne: Nee, we zijn niet blind, maar we zijn ook allemaal mensen.

Maria: Ja. En slapen doe ik 's nachts!

krachtige mensen, waarom vinden ze elkaar dan zo moeilijk? Waarom weigert een vader, wiens zoon op het slechte pad is, om mee te doen met de groep Marokkaanse vaders die hun jongeren op straat aanspreken?

Sidi Elbassi: Luister Houssein. Ik kan niet doen wat jij van mij vraagt. Alle jongens, iedereen in de moskee, ze weten het allemaal van mijn zoon. Ik heb mijn trots verloren als vader. Hoe moet ik dan respect afdwingen bij onze jongens?

Julie zijn geen mannen! Julie zijn geen trotse mannen. Maar ik heb een beter idee. Ik ga naar jullie vrouwen. Ik ga ze thuis bezoeken of in de hamam. Nee nee nee, nou niet boos worden. Sorry, maar vrouwen zijn meer strijdbaar dan mannen. Dat is de waarheid.

Het wordt leuk in Holland! op vrijdag 29 juni in de Kloostertuin in Woerden
Een toneelstuk laten spelen alleen is niet genoeg. Vandaar dat het LSA in samenwerking met Forum, Balans en Radar,

In Het is hier Holland! gebeurt wat er op dit moment in veel wijken aan de hand is: daar, waar al zoveel problemen zijn met de veiligheid en de leefbaarheid, komt het bericht binnen dat er een aantal flats zal worden gesloopt om er dure nieuwbouw voor in de plaats neer te zetten. Dit overheidsbeleid wil hierdoor "achterstandswijken opwaarderen". De droge mededeling van een schilder dat "alles toch over een paar jaar plat gaat", werkt als een motor die het stuk op gang brengt. Stukje bij beetje wordt zichtbaar hoe zo'n wijk in elkaar zit, hoe mensen zich verhouden binnen en buiten hun eigen cultuur. De bewoners met hun gevoelens, hun verleden, hun huiselijke conflicten, hun worsteling met nieuwe waarden en normen, hun typisch Utrechtse humor en hun culturele eigenheid. Het zijn stuk voor stuk sterke,

Houssein: Een man die alles verloren heeft, heeft ook veel te winnen, Sidi.

Sidi Elbassi: Nee Houssein. Mijn zoon heeft mijn hart vermoord.

Dit stuk wordt gespeeld door mensen die het leven achter de gevels elke dag aan den lijve ondervinden, mensen met het hart op de tong, die met ziel en zaligheid spelen en daarbinnen kwetsbaar durven te zijn. Zo wordt onbegrijpelijk of wispelturig gedrag inzichtelijk gemaakt. En steeds ligt de humor om de hoek:

Sidi Said: Ja, Hassan, ik zie jou ja knikken. En jij gaat zeggen: ja Said, wij komen naar de vergadering! Maar weet je: jouw ja is geen ja. Jullie zijn ezels die knikken tegen lastige vliegen. Ik weet zeker: jullie komen toch niet.

een GSB praktijkmiddag organiseert op vrijdag 29 juni in de Kloostertuin in Woerden, voor mensen die betrokken zijn bij multiculturele wijkontwikkeling.

Zou je deze productie kunnen gebruiken als start om lokaal een stap verder te komen met multiculturele wijkontwikkeling en het werkelijk in contact komen van allochtonen met autochtonen?

Je zou bijvoorbeeld direct aansluitend een debat kunnen organiseren of een meer op contactlegging en ontmoeting gerichte activiteit met een markt of een feest. De bewonersorganisaties die bij het LSA betrokken zijn willen graag samen met anderen in hun stad een dergelijke bijeenkomst organiseren, maar hebben vaak geen overzicht over wie er beroepshalve op dit

terrein actief zijn, of wie er allemaal voor uitgenodigd zouden kunnen worden. Vandaar de vraag aan u om mee te doen.

Behalve de toneelproductie kunnen we u daarbij nog een aanbod doen. Samen met de landelijke instelling voor multiculturele ontwikkeling Forum uit Utrecht, en twee lokale instellingen die op dit terrein actief zijn, Balans uit Eindhoven en Radar uit Rotterdam, hebben we een toolbox multiculturele ontwikkeling samengesteld. Dit gereedschapskoffertje bevat informatie over methoden en projecten die bruikbaar zijn voor mensen die op lokaal niveau bezig zijn met de multiculturele ontwikkeling van wijken en buurten. Tijdens de tournee wordt de toolbox aangeboden aan instellingen, werkers en vrijwilligers die de voorstelling bijwonen.

Kom naar de aftrap!

Deze vindt plaats op vrijdagmiddag 29 juni. Het toneelstuk wordt opgevoerd, de toolbox gepresenteerd en er zal worden ingegaan op de verschillende mogelijkheden en methodieken die onder meer in de toolbox zijn opgenomen. Aan het eind van de bijeenkomst is er tijd voor een informele ontmoeting met elkaar en de spelers en regisseur van 'Het is hier Holland!'

Deze uitnodiging is speciaal gericht op opbouwwerkers, ambtenaren, lokale bestuurders, raadsleden en anderen die in hun eigen stad een rol zouden kunnen spelen bij het organiseren van een voorstelling van deze toneelproductie.

Anmelding en kosten

Aanmelden kan door uw naam, volledig adres en instelling te faxen naar het LSA op 070-3809973 of door het deelname formulier te downloaden van internet www.lsbewoners.nl onder de rubriek LSA nieuws. De kosten bedragen f50,- voor beroepskrachten, inclusief toolbox, drankje/hapje. Bewoners kunnen gratis deelnemen.

Programma

- 13.00 Zaal open
- 13.30 Voorstelling 'Het is hier Holland!', voorafgegaan door een statement van de regisseur, Marlies Houtvast
- 15.00 pauze
- 15.30 Haal meer uit Holland; presentaties en discussie met medewerking van: Willem Arts, Balans Eindhoven, Jeroen Pattipeilohi, Forum, TikHo Ong, Radar
- 16.30 Uitreiking eerste exemplaar Toolbox Holland
- 16.35 (lokale) contacten leggen, eerste ideeën verkennen; een informeel samenzijn met een drankje en een hapje

□

14 STEDEN GEVEN GELD AAN BEWONERSORGANISATIES

Van de 25 steden die betrokken zijn bij het Grotestedenbeleid hebben er 14 besloten een bijdrage van in het totaal ruim f100.000 te geven aan de bewonersorganisaties die samenwerken binnen het LSA (Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken). Het gaat om de steden Den Haag, Utrecht, Arnhem, Nijmegen, Maastricht, Dordrecht, Heerlen, Groningen, Tilburg, Haarlem, Den Bosch, Breda, Zwolle en Deventer. Met uitzondering van de laatste twee die wat zuiniger waren betalen ze ieder f7600,-.

De aangesloten bewonersorganisaties zijn in hun eigen wijk vooral actief op het gebied van leefbaarheid en veiligheid en organiseren samen landelijke activiteiten voor bewoners van de grote steden. Het geld wordt onder meer gebruikt voor de tournee langs alle 25 steden van het toneelstuk 'Het is hier Holland!' over het leven in de multiculturele wijken van de grote steden. Stut Theater geregisseerd dit stuk dat gespeeld wordt door bewoners uit verschillende Utrechtse wijken. Daarnaast wordt het geld gebruikt voor de start van een jongerenpanel, een landelijke bewonersdag en wordt het blad "Bewonersberichten" uitgebreid.

LSA, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag

Landelijk Centrum Opbouwwerk op het web!

Bij het verschijnen van deze editie kunnen we de lezer melden dat het LCO inmiddels ook een eigen website heeft.

www.opbouwwerk.nl

Op deze site is informatie te vinden over onze projecten. Ook is het mogelijk om vanaf de website een email te sturen met een bestelling van een van onze publicaties of een vraag om informatie.

Het is goed te bedenken dat we vanaf nu ook andere emailadressen gaan gebruiken. Deze adressen bevatten onze domeinnaam 'opbouwwerk'. Het algemene adres is dan ook info@opbouwwerk.nl. Het oude adres

zal nog enige tijd worden gecontinueerd, om iedereen de kans te geven ons te bereiken, maar vanaf 1 januari volgend jaar wordt het oude abonnement definitief opgedoekt. We hopen dat vele vakgenoten en ander belangstellenden onze website zullen bezoeken en ons hun commentaar toemailed.

□

Kiosk

door Jos van Meeuwen

Ruimte maken, ruimte delen

In december vorig jaar stelde het kabinet de *Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening* (www.vijfde-nota.nl) vast. Daarin ontvouwt VROM-minister Jan Pronk zijn visie op de inrichting van Nederland in de komende kwart eeuw. Inzet is de afweging van de toekomstige aanspraken op de schaarse ruimte door wonen en werken, boeren, recreatie, natuur en waterbeheer. Kern van Pronks beleidsvoornemens is het zogenaamde contourenbeleid: om waardevolle natuurgebieden trekt VROM groene lijnen waar binnen niet gebouwd mag worden, om de steden trekken lokale bestuurders rode lijnen waar binnen wel gebouwd mag worden en in de tussenliggende 'balansgebieden' wordt de besluitvorming over bebouwing overgelaten aan regionale bestuurders.

Het platteland op de schop(stoel)

"Bij een grondgebonden landbouw die wegvijnt, en onder het geweld van een hoge ruimedruk en sterk stijgende grondprijzen zal de stedeling via uitbreidingen op de meest vreemde plekken het landelijk gebied dan toch eindelijk veroveren" (Zef Hemel)

Na de publicatie van de Vijfde Nota is de discussie in volle hevigheid losgebarsten. De boeren klagen dat alles en iedereen in de nota een plaats heeft gevonden behalve de landbouw (Hugo Frieling in *Boerderij*, 9 januari 2001). Bovendien hebben de beleidsmakers geen idee van de dynamiek van het tegenwoordige landelijk gebied (Henri Goverde in *Het Agrarisch Dagblad*, 25 januari 2001).

Het laatste nummer van *Stedenbouw & Ruimtelijke Ordening* (nr. 1, 2001) is voor een belangrijk deel gewijd aan een kritische beschouwing over de gevolgen van het voorgenomen ruimtelijke ordeningsbeleid voor het platteland en met name de landbouw. Door het toenemend beslag op de schaarse ruimte - als gevolg van grootscheepse landinrichtingsprojecten ter grootte van een derde van ons land, de ambitieuze vererving van natuurgebieden, de ruimte voor waterberging en de uitwaaiende verstedelijking - zullen de prijzen worden opgejaagd tot ongekende hoogten met fatale gevolgen voor het grondgebonden boerenbedrijf. De Vijfde Nota voor de Ruimtelijke Ordening biedt geen enkele oplossing

voor de problematiek van de boeren, terwijl hen wel een sleutelrol is toegedacht in het zo belangrijk geachte landschapsbeheer. *Stedenbouw & Ruimtelijke Ordening* werpt de vraag op wie de grote nieuwe ruimtegebruiker wordt in het landelijk gebied als het boerenbedrijf het loodje legt. Volgens het blad is het gezien de hoge grondprijzen onwaarschijnlijk dat het de natuur wordt en de kans het grootst dat het wonen wordt. Buiten wonen is populairder dan ooit. Door de gestegen welvaart en de enorme mobiliteit is het platteland letterlijk en figuurlijk bereikbaar geworden. In groeicijfers van economie en bevolking is er tegenwoordig geen verschil meer tussen stad en platteland. Het gevolg zal zijn een 'sterrennevel' van bebouwing, zoals we die nu al zien in Noord-Brabant en Vlaanderen.

Boerenslimheid

"De landbouw zit in een diepe crisis. Het Europese landbouwbeleid heeft decennialang boeren gedwongen om op alle mogelijke manieren te groeien. Hun bedrijfsvoering is industrieel en ze slepen hun producten en dieren het hele continent over. Nu kampen we met een reeks plagen en schandalen"

Het boerenbedrijf dreigt niet alleen een niet te trekken in de 'Grote Grondprijzen Loterij' (Hugo Frieling). *FEM/De Week* legt de landbouwsector in vier weken op de ontleedtafel. In de eerste week (7 april) gaat het over de vraag: hoe heeft het zover kunnen komen? In het tweede deel van het vierluik (14 april) wordt uiteengezet hoe het Europees landbouwbeleid boeren en vissers in ontwikkelingslanden kapot maakt. In het derde artikel (21 april) komt de rol van de consument aan de orde: willen wij wel meer betalen voor eerlijk en lekker voedsel? In het laatste deel belooft de redactie: *'slimme oplossingen voor de Nederlandse landbouw'*.

Met elkaar in plaats van tegen elkaar

In *FORUM*, het opinieblad van werkgeversorganisatie VNO-NCW, van 19 april wordt een alternatief plan voor de ruimtelijke ordening van Nederland gepresenteerd dat werd ontwikkeld samen met het Algemeen Verbond Bouwbedrijf (AVBB), Vereniging Natuurmonumenten en de ANWB onder het

bovenstaande motto (de gratis brochure is te bestellen via brochurelijn@vno-ncw.nl). Volgens de werkgevers en hun bondgenoten gaan gemeenten te soepel om met hun eigen regels en laten zij woningbouw te dicht bij bestaande bedrijfsvestigingen komen, waarna de bedrijven bedolven worden onder een regen van klachten over geluids-, stank- en andere overlast. Zij zijn van mening dat veel onvrede over het ruimtelijke ordeningsproces is terug te voeren op het feit dat er te veel van bovenaf wordt gestuurd. De uitvoering van de Vijfde Nota zal volgens hen een voortzetting betekenen van het 'starre ruimtelijke ordeningsbeleid waarin de ruimtelijke functie van gebieden is vastgelegd in bestemmings- en andersoortige overheidsplannen waar uiteindelijk vrijwel niemand blij mee is'. Hun alternatieve aanpak voorziet in een benadering van onderop waarbij de betrokken partijen -overheden, burgers, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties- in een vroeg stadium met elkaar aan tafel gaan zitten zodat wensen, mogelijkheden en mogelijke knelpunten tijdig worden gesignaleerd. Dan zal blijken dat de tegenstellingen, die het debat over de ruimtelijke ordening overheersen, niet alleen contraproductief zijn maar voor een zeer belangrijk deel ook onnodig, zoals AVBB-voorzitter Elco Brinkman het namens de vier organisaties formuleerde op een persconferentie. *FORUM* noemt Natuurmonumenten de grootste milieuorganisatie van Nederland en beheerder van vele hectaren natuurgebied, die 'dus' staat voor groen. Rivaal Milieudefensie heeft minder vertrouwen in de uitkomst van het harmonisch overleg tussen maatschappelijke groeperingen. Maar dat is dan ook een 'veel radicalere milieugroepering', zoals het werkgeversblad schrijft. Milieudefensie laat de keuzes met betrekking tot de ruimtelijke inrichting van Nederland liever over aan de rijksoverheid.

De rituele macht van de ruimtelijke ordening

"De ruimtelijke uitwerking voor het gebouwde gebied mikt op gemengde milieus van wonen, werken en voorzieningen met verschillende karakteristieken. Van centrum-stedelijk tot dorps-groen moet er een variatie aan ruimtelijke mogelijkheden zijn, die recht doet aan de vraag, aansluit bij een steeds pluriformere, mul-

agricultuurlezing en mogelijkheden biedt voor integratie en emancipatie" (Marjanne Sint)

In *Rooilijn Tijdschrift voor Wetenschap en Beleid in de Ruimtelijke Ordening* (april 2001) krijgt Marjanne Sint, tegenwoordig secretaris-generaal van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, de ruimte om een lans te breken voor de nota van haar baas en partijgenoot Jan Pronk. Zij roemt de nota, waarin volgens haar een zorgvuldige afweging wordt gemaakt van de ruimteaanpak, als visionair. Van een Haags dictaat is geen sprake. De nota biedt een nieuw kader en een nieuwe visie, afgestemd op ander, nieuw rijksbeleid: flexibel maar mogelijk en stringent waar nodig. Volgens Sint 'start, stimuleert en integreert de Vijfde Nota nieuw beleid over een internationale aanpak van ruimtelijke problemen, over integratie van een waterbenadering in de ruimtelijke ordening, over een andere omgang met de ruimteaanpak voor onder andere wonen en werken (meer gericht op kwaliteit en variatie), over aandacht voor cultuur, architectuur, sociale kwesties en gezondheid, over een beleid voor de Noordzee tot en met nieuw beleid voor recreatiewoningen en functieveranderingen van de bebouwing in het landelijk gebied'.

De verwachting van Sint dat velen zich in het nieuwe beleid zullen herkennen, wordt meteen onderuit gehaald in andere artikelen in *Rooilijn*. Volgens Anna Vos moet het contourenbeleid, dat dodelijk is in zijn simplisme, plaats maken voor de 'robijnstrategie'. Joost Drooglever Fortuyn stelt vast dat in de vijfde nota ondanks

de pretenties onvoldoende aandacht wordt besteed aan emancipatie, vrije tijd en zorg. En volgens Bas Waterhout geeft de nota geen richting aan de discussie over verschuiving van de ruimtelijke planning naar een hoger, Europees niveau. Ook de politiek heeft Sint inmiddels teleurgesteld. Op 24 april jongstleden debatteerde de Tweede Kamer over de Vijfde Nota. De meerderheid twijfelt aan de werking van het contourenbeleid en is bang dat de regels voor de balansgebieden niet streng genoeg zijn. De Kamerleden willen bovendien een betere bescherming voor waardevolle natuurgebieden. De Kamer heeft de minister de opdracht gegeven om zijn huiswerk over te doen.

Het eilandgevoel

Het februarinummer van *Agora*, de vijf keer per jaar verschijnende uitgave van SISWO, KNAG en WTO, staat in het teken van het wonen op een eiland: "Wie zou er niet op een eiland willen wonen? Leven aan het water met een gevoel van vrijheid en rust. Het eiland is 'in': eilandwoningen, het kunstmatig creëren van eilanden en eilandjes van postmoderne bouwsels lijken te passen in de tijdgeest". Naast ambitieuze projecten als Uburg en het Oostelijk Havengebied in Amsterdam, het Zaanseiland (Zaanstad), Vroonmeer-Zuid (Alkmaar) en de Blauwe Stad (Groningen) is er aandacht voor de voormalige eilanden Urk en Wieringen en het rastaparadijs Jamaica. Onder de titel *The Dutch Mountain* besteedt *Stedenbouw & Ruimtelijke Ordening* aandacht aan een andere populaire vorm van wonen, namelijk op

een woonheuvel met vrij uitzicht als op een moderne terp.

De gezonde stad

"De gezondheid van mensen is een vergeten onderwerp in de planvorming over steden." (Riek Bakker)
Het laatste nummer van *Vitale Stad*. Vakblad voor stedelijke vernieuwing en leefbaarheid (april 2001) heeft als thema De gezonde stad. De Rotterdamse stedenbouwkundige Riek Bakker pleit in een interview voor intensieve samenwerking met gezondheidsinstellingen. Zelf werkt ze bij de plannen voor de Kop van Zuid samen met de GG&GD. Verder een artikel over het succes van het Amsterdams patiëntvolgssysteem dat is opgezet door samenwerkende hulpverleningsinstellingen in het kader van het project Support. Onder de titel *Geen gezondheidswinst zonder participatiewinst* wordt een pleidooi gehouden voor het koppelen van de aanpak van de gezondheidsproblematiek van bijstandsgerechtigden aan sociale activering en arbeidsmarkttoeleiding.

Milieukwaliteit

In *Steds*, de documentaire kwartaaluitgave van advies- en ingenieursbureau ARCADIS HEIDEMIJ ADVIES (maart 2001), aandacht voor een nieuwe milieubebouwing in de integrale aanpak van verstedelijkingsprojecten en de rol van milieuembtenaren. Daarnaast bevat het blad onder meer (Intensief ruimtegebruik in steden) een artikel over de tweede fase van de herstructurering van Veendam-Noord tot een 'gevarieerd woongebied met eigentijdse ruimtelijke en sociale kwaliteit'. □

Provinciaal Welzijnsbeleid

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben het provinciaal welzijnsbeleid, de meerjarenvissie 2001-2004 vastgesteld. De nota 'Erbij houden, erbij halen' geeft aan op welke manier de provincie de inwoners van Gelderland bij de samenleving betrokken wil houden en degenen die afhaken er weer bij wil halen. Voor dit jaar zijn negen deelprogramma's uit het beleid als prioritair aangemerkt: in 2001 start de provincie met de uitwerking van deze deelprogramma's, samen met gemeenten en provinciale ondersteuningsinstellingen. De beleidsprioriteiten uit de welzijnsnota 'Erbij houden, erbij halen' zijn uitgewerkt in programma's en deelprogramma's, die erop gericht zijn de sociale samenhang in Gelderland te vergroten, zowel in het stedelijk

als in het landelijk gebied. De negen prioritaire deelprogramma's zijn de volgende:

1. Vernieuwing vrijwilligerswerk
2. Multicultureel Gelderland
3. Breedtesportimpuls
4. Versterking functie Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC)
5. Stimuleren opvoedingsondersteuning
6. Bevorderen van jongerenparticipatie
7. Vermaatschappelijking van de zorg
8. Opstellen sociale atlas
9. Bevorderen lokaal sociaal beleid.

Bij het uitwerken van deze deelprogramma's spelen de provinciale ondersteuningsinstellingen een belangrijke rol. Zij krijgen jaarlijks ter ondersteuning en uitvoering van het provin-

ciaal welzijnsbeleid een bedrag van ongeveer f 30 miljoen.

In het voorjaar van 2000 werd de 'voorlopige' meerjarenvissie uitgebracht. Deze vormde de inhoudelijke voorzet voor een aantal consultatiebijeenkomsten in de tweede helft van 2000 met de provinciale beleidspartners, de Gelderse gemeenten en provinciale ondersteuningsinstellingen welzijn. De beleidsprioriteiten, zoals die in de vorm van programma's en deelprogramma's zijn opgenomen, kregen brede steun. Voor de verdere uitwerking en uitvoering ervan zal het interactieve proces met de genoemde beleidspartners voortgaan. De meerjarenvissie wordt als agenda gebruikt voor de dialoog. In juni is de volgende overlegronde met Gelderse gemeenten gepland. □

Meer ruimte voor echte welvaart

Meer ruimte voor kwaliteit en duurzaamheid, voor andere keuzes, voor echte welvaart. Met die ambitie hebben vijftientig maatschappelijke organisaties elkaar gevonden op initiatief van Stichting Natuur en Milieu. Nederland is een welvarend land, maar de actualiteit bewijst dagelijks dat op het terrein van bijvoorbeeld voedselproductie, zorg, onderwijs en milieu, de balans tussen economische, ecologische en sociale waarden nog lang niet optimaal is. Op 29 maart startten zij daarom de campagne 'En dan nu: echte welvaart'. SER-voorzitter Herman Wijffels steunt het initiatief. De campagne maakt zichtbaar wat al gebeurt en stimuleert nieuwe initiatieven. De voorbeelden liggen op straat. Vijftig lokale projecten ontvingen bij de start van

de campagne felicitaties voor hun inzet om vaak nog ondergewaardeerde waarden en behoeften als rust en ruimte, leefbaarheid, respect voor natuur en voor mensen, kwaliteit in zorg en onderwijs op originele manieren te realiseren.

Ook verscheen de eerste publicatie van de campagne, het boekje "Echte welvaart?". Daarin wordt het begrip echte welvaart als uitdaging beschreven en wordt de achtergrond van de campagne uiteengezet. In de nabije toekomst start een brede publiekscampagne waarin vooral vragen voorop staan. Want wat is echte welvaart? Gaat het over geld, over welzijn, over geluk? Over voorzieningen, over vrijheden? Heb ik daar invloed op? De campagne wil burgers, organisaties,

de politiek, het bedrijfsleven en de overheid uitnodigen hun eigen mening over echte welvaart te geven en initiatief te nemen tot ander keuzes. De campagne wil allen zien dat 'echte welvaart' niet alleen in gulden (of euros) groeit.

Op de website van de campagne www.echtere-welvaart.nl is meer informatie over de campagne en over echte welvaart te vinden. Er zijn zo'n 500 kleine en grote initiatieven vermeld. Voor meer informatie kan men bellen met het Campagnebureau Echte Welvaart, 030-233 1328. Email: info@echtere-welvaart.nl. Het boekje "Echte welvaart?" is te bestellen via www.echtere-welvaart.nl of via de boekhandel. Prijs: f 29,50. ISBN 90 80602914.

Ter-Zake Cahier: Lokaal Minderhedenbeleid

Het Ter-Zake Cahier over het lokaal minderhedenbeleid (mei 2001) getuigt van een grote diversiteit. Het staat daarbij onder meer stil bij de kinder- en jongerenwerking in sociale hoogbouw, de integrale werking in een multiculturele wijk, de opvoedingsondersteuning aan allochtone ouders en de vorming in de omgang met diversiteit. Verschillende artikelen schetsen hoe de lokale besturen een actief lokaal minderhedenbeleid kunnen uitstippelen, zowel in de grote als ook in de kleineren gemeenten. Vaak werken kleinere gemeenten samen aan het onthaal van nieuwkomers – ook wel inburgering genoemd.

Een meerwaarde van deze publicatie is ongetwijfeld dat jonge, ambitieuze verkozen allochtone vrouwen en mannen hun beleidsvisie(s) vertolken. Ter-Zake portretteert ook enkele mensen van allochtone herkomst die zich niet onbetuigd laten in het verenigingsleven. Ze zijn de emanatie van de emancipatie van de allochtone gemeenschap. Ook de zelforganisaties van lokale minderheden krijgen een forum.

VIBOSO heeft het Ter-Zake Cahier uitgegeven in nauw overleg met het Vlaams Minderhedencentrum. De lezer krijgt een goed overzicht van de structuur en inhoud

van het integratiebeleid. Verschillende artikelen laten daarbij zien hoe er van onderop een samenwerking groeit tussen de integratiesector en het opbouwwerk. Er zijn immers veel raakvlakken tussen beide, maar ook nog wezenlijke verschillen.

Het Ter-Zake Cahier Lokaal Minderhedenbeleid (mei 2001) kost 400 frank en is verkrijgbaar bij VIBOSO. Vanaf vijf exemplaren 350 frank per exemplaar. Bestellen bij VIBOSO, telefoon: 003222010565. Email: info@viboso.be.

Kinderen in armoede

Ons land beleeft een periode van economische voorspoed. Toch bestaat er nog altijd armoede in Nederland. Een van de meest schrijnende aspecten daarvan is dat ook kinderen en jongeren geconfronteerd worden met armoede. Een op de tien minderjarigen in Nederland leeft in een huishouden dat moet rondkomen van een inkomen om of nabij het wettelijk sociaal minimum. Dit onderzoek vertelt het verhaal van deze kinderen die opgroeien in armoede. Hierbij worden nieuwe gegevens gepresenteerd over het aantal kinderen dat in armoede opgroeit en de effecten die dat op hen heeft. Het accent van deze studie ligt op de eigen erva-

ringen van kinderen uit arme gezinnen en van hun ouders. Hoe ervaren zij hun leven met weinig geld? Hoe gaan zij met deze situatie om? En hoe zien ze de toekomst? Het boek 'Kinderen in armoede' maakt deel uit van de reeks: Zicht op jeugd, een initiatief van de interdepartementale Commissie Jeugdonderzoek (CJO) van het ministerie van VWS. "Zicht op jeugd" gaat in op de nieuwe eisen die gesteld worden aan het toekomstig jeugdbeleid en op de gevolgen daarvan voor de inrichting van het voorzieningenaanbod voor jeugd. De reeks wordt uitgegeven in een samenwerkingsverband met uitgeverij Van Gorcum.

*Kinderen in Armoede
Opgroeien in de marge van Nederland.
Serie: Zicht op jeugd.
Auteurs: E. Snel, T. van der Hoek, T. Chessa.
ISBN 90 232 3655 9
Prijs: f 29,50*

Risicogedrag van adolescenten

Risicogedrag tijdens de adolescentie getuigt veelal van een normale ontwikkeling, het betreft gedrag waarin grenzen bewust worden verkend. Risicogedrag kan echter ook tot ernstige fysieke en/of psychische schade leiden bij jongeren, of bij hun directe leefomgeving.

Het boek Risicogedrag bij adolescenten 2 geeft inzicht in de prevalentie, samenhang, en persistentie van internaliserend en externaliserend risicogedrag van jongeren. Hiervoor zijn 1307 jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar, op drie verschillende tijdstippen (1991, 1994 en 1997) ondervraagd. Het blijkt dat een groot deel van de adolescenten ooit wel eens internaliserend en/of externaliserend risicogedrag

heeft vertoond. Meestal zijn deze gedragingen leeftijdsafhankelijk; het voorkomen van risicogedrag is niet erg stabiel. De samenhang tussen de verschillende vormen van risicogedrag is tijdens de adolescentie niet hoog, en wordt zwakker naarmate de jongeren ouder worden. Wel is er een harde kern van ongeveer 10% van de jongeren, die op minimaal twee van de drie meetmomenten twee of meer typen risicogedrag vertonen. Bij een kleine minderheid van de jongeren is er sprake van ernstige persistente en samenhangende problematiek. Hier lijkt vooral een vorm van secundaire preventie geïndiceerd, gericht op het vroegtijdig onderkennen van mogelijke problematiek door vroegtijdige diagnostiek..

*Ook dit boek maakt deel uit van de reeks
Zicht op jeugd (zie boven).
Risicogedrag van adolescenten 2.
Prevalentie, persistentie en samenhang.
Auteurs: E.T.H. Luijpers, G.J. Overbaek,
W.H.J. Meeus. ISBN 90 232 3662 9.
Prijs: f 19,50.
Beide boeken zijn te bestellen bij
Van Gorcum Uitgeverij, Postbus 43,
9400 AA Assen
Telefoon: 0592-37 95 55.
Email: assen@vangorcum.nl*

Globaal

door Fred Stafleu

Participatiebevordering in Europees perspectief

Een jaar lang heeft het Combined European Bureau for Social Development (CEBSD) zich, naast andere activiteiten, in hoofdzaak bezig gehouden met een project, kort aangeduid als Promoting Participation. Het project werd voor 90% gesubsidieerd door de Europese Unie en gecoördineerd door de CEBSD consultant, de Noord-Ierse Margo Gorman. Zij verzorgde ook de eindrapportage.

Kader en opzet

Het project paste in het EC-programma ter versterking van samenwerking tussen merendeels particuliere organisaties en netwerken, die zich vanuit diverse invalshoeken bezig houden met thema's als armoedebestrijding, werkloosheid, discriminatie en sociale uitsluiting. Actueel in dit verband is de toenemende zorg over de kwaliteit van het bestaan, burgerschap en sociale verhoudingen in de nieuwe Europese Unie. Urgent is een heldere strategie, waarbij beleidsmakers op Unie-niveau maar ook in de lidstaten zich meer inspanning gaan getroosten om de Europese burger veel meer te doen participeren in de ontwikkeling van de eigen samenleving. Het CEBSD accentueert daarbij de betekenis van community development en opbouwwerk en tracht dit via networking een plaats te geven in een bredere context.

Projectinhoud

Het project had een drietal oogmerken. Allereerst een aanbeveling aan de Europese Commissie om tot een strategie te komen en te aanvaarden waarin participatie van de burgers centraal staat (Putting Participation in the heart of European Integration). Vervolgens het formuleren van een aantal kerngedachten (key concepts) over participatie en de rol van het opbouwwerk in het bij-zonder.

Tenslotte een aanzet te geven tot de vorming van een gereedschapskist voor community workers in de EU-landen, waardoor benutting

van diverse opbouwwerkmethoden en - technieken grensoverschrijdend kan plaatsvinden (toolkit).

De resultaten zijn verrat in een document, tot stand gekomen langs de weg van een aantal studiebijeenkomsten respectievelijk in Gent, Rotterdam, Örebro (Zweden), Crèteil (Frankrijk), Barcelona, Leeds en Monaghan (Ierland). Deze bijeenkomsten verschilden onderling sterk van karakter. Zo betrof het in Gent een grote conferentie over Neighbourhood Economy at Work, in Örebro ging het kleinschaliger toe over Neighbourhood Democracy at Work. In Rotterdam kwamen o.a. programma's als Wisselwerk, Kwaliteitspanels en Moedercentra ter sprake, terwijl de happening in Crèteil meer een cultureel karakter had. Dat alles leverde een veelkleurig pallet aan ideeën op die na analyse en ordening in de toolkit een plaats kregen.

Europese strategie

In de afsluitende bijeenkomst, december in Ierland, is de tekst van het strategievoorstel vastgesteld, overigens niet alleen voor de Europese Commissie maar ook voor het Europees Parlement en andere instanties. Participatie is omschreven als de mogelijkheid voor mensen een actieve rol te spelen in de samenleving en daarvan ook de vruchten te plukken. Dit zowel in economisch als in sociaal opzicht, formeel en informeel, op vier kerngebieden: opbouwende maatschappelijke activiteiten, de arbeidsmarkt, de 'derde sector' en het publieke domein. Opzet is de versterking van de democratie. Dat vraagt om investeringen in vormingswerk, netwerken en het creëren van nieuwe instellingen en adviesorganen.

Het gaat om drie sleutelprincipes:

- 1 Participatie moet zwart op wit worden vastgelegd als een kernpunt van Europees (en nationaal) beleid, met community development als een essentieel bestanddeel.
- 2 Participatie moet een integraal onderdeel worden van de Europese politiek ten aanzien van stedelijke en niet-stedelijke ontwikkeling, Agenda 21, sociale insluiting, duurzame ontwikkeling, burgerschap,

maatschappelijk middenveld en sociale economie.

- 3 De Europese Unie moet het beginsel van participatie opnemen in eigen programma's, werkwijzen en consultatieve processen.

Er volgt dan een reeks van concrete aanbevelingen over de vormgeving en de gewenste financiering van verschillende soorten opbouwachtige netwerken e.d.

De EU en het opbouwwerk

Nu is het bepaald niet zo dat de Europese Unie het opbouwwerk niet eerder ontdekt heeft. Met name in de opvolgende stadia van de Armoedeprogramma's (sinds 1975) is daaraan de nodige waarde toegekend. En zeker de laatste jaren, in het raam van het beleid rond sociale uitsluiting, komt community work onmiskenbaar in het vizier. Het basisdocument van het vigerende programma ter bestrijding van armoede gaat uitdrukkelijk over de betrokkenheid van de uitgesloten zelf, over de rol van niet publieke organisaties die zich voor hen inzetten en over de noodzaak partnerschapsarrangementen te bouwen gericht op de versterking van solidariteit. Ook in het raam van de Europese fondsen komt het accent meer en meer te liggen op zaken als community infrastructure en capacity building. In de sfeer van de economische ontwikkeling idem dito, zoals blijkt uit de aandacht voor de social economy. En, als laatste voorbeeld: de nadruk op participatiebevordering bij het beleid gericht op de sociale cohesie, zoals in het kader van de stedelijke ontwikkeling. Een strategienota als die van het CEBSD beoogt dit alles te verdiepen en te systematiseren.

De Toolkit

De gereedschapskist bevat een omvangrijk pakket aan methoden, technieken en vaardigheden die het community work in de EU-landen meer body kunnen geven. Het ligt in de bedoeling om de tekst, en ook die van de andere projecthoofdstukken, binnenkort te publiceren in het Engels, Frans, Duits, Spaans, Nederlands, Zweeds en Hongaars. Wie geïnteresseerd is in de Engelse versie kan die gemakkelijk opvragen op de website van het Combined Bureau:

www.cebsd.org. Op deze site is ook overigens veel informatie over de organisatie te verkrijgen.

Bij het Combined Bureau zijn opbouwwerkinstanties aangesloten uit België, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Spanje, Portugal, Nederland (het LCO), Zweden, en sinds kort ook uit Noorwegen. ▢

Stedelijke vernieuwing met

door Chris Veldhuysen*

Stedelijke vernieuwing verloopt moeizaam. De samenwerking tussen de private en publieke sector is verre van optimaal. Wijkeconomie komt te weinig tot ontwikkeling en ook de sociale kwestie is nog niet goed gedefinieerd. Dit zijn enkele uitkomsten van een congres over stedelijke vernieuwing dat j.l. 17 mei plaatsvond in Rotterdam onder de titel 'Werk in uitvoering. Doelen, dilemma's en instrumenten.' Op het congres, georganiseerd door de Stichting Habitatplatform, Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting (NIROV), KEI en Gerrichauzen & Partners, werd de instrumentenwijzer stedelijke vernieuwing in boekvorm (er is al een website) officieel gepresenteerd. Dhr. G. Ph. Brox, voorzitter van de Stichting Habitat Platform, die het congres opende, is van mening dat de integrale en interactieve aanpak in de praktijk nog steeds zeer moeizaam verloopt. Zoals voormalig staatssecretaris Heerma zei: "De bakstenen zijn weliswaar vernieuwd, maar het sociale klimaat in de betreffende buurten is niet verbeterd. Laat staan dat ingespeeld wordt op het zelfoplossend vermogen van een wijk".

Volgens Brox, zijn er drie knelpunten

- Bewoners blijken nog steeds moeilijk te betrekken bij de processen rond stedelijke vernieuwing, maar zij zijn toch uiteindelijk het object van het in gang gezette beleid.
- Partijen komen nog steeds moeilijk tot samenwerking. Dit geldt voor binneneconomische samenwerking: wethouders en hun diensten komen vooral op voor het belang van hun eigen sector, terwijl stedelijke vernieuwing bij uitstek om integraal beleid vraagt.
- Maar ook partijen uit diverse sectoren en op alle niveaus vinden elkaar moeilijk. Volgens dhr. Brox gebeurt er wel veel, maar initiatieven worden los van elkaar genomen. Er wordt te weinig samengewerkt en de

opgebouwde kennis en ervaring wordt te weinig gedeeld en systematisch geëvalueerd. De instrumentenwijzer kan een bijdrage tot meer samenhang leveren.

Drie peilers centraal

Het congres was opgebouwd middels een drietal ronde tafelgesprekken over de drie peilers van stedelijke vernieuwing: de fysieke, sociale en economische peiler. Tussen de ronde tafelgesprekken vonden workshops plaats. Aan het eerste gesprek namen deel Dhr. Staal, directeur Vestia een grote corporatie in de regio Haaglanden, mw. N. Horschelenberg, burgemeester van Doetinchem en dhr. Stiphout, Architectuurhistoricus. De discussies stonden onder leiding van dhr. J. Modder, directeur van het NIROV.

Het eerste debat: de fysieke pijler. Door de gesprekspartners werd kritiek geleverd op het dominante denken vanuit de fysieke peiler. Mevr. vond dat we stedelijke vernieuwing teveel vanuit 'de volkshuisvesting heeft een probleem'-idee definiëren. Maar het probleem zit dieper en spreiding van mensen lost het probleem niet op. Dhr. Stiphout leverde heel andere kritiek Hij vindt de vernieuwing van de Rotterdamse wijk Hoogvliet toch teveel een cosmetische operatie. Er wordt net zoals in de fase van wederopbouw na WOII wijk voor wijk gebouwd en nu dan vernieuwd. Er worden plannen gemaakt per wijk, maar niet in samenhang met elkaar. Er moet meer gepraat worden met verkeersdeskundigen en degenen die de parken maken. Eerst moet gekeken worden naar de 'grote brokken' infrastructuur.

Dhr. Staal was het daar ten dele mee eens. Het vernieuwen van Hoogvliet is ook noodzakelijk vanuit het perspectief van de toekomstige woonconsument. De huidige bewoners mogen dan wel tevreden zijn, maar als we nu niets doen aan de wijk is het maar de vraag of de toekomstige woonconsument wel zo tevreden zal zijn met de wijk. Er moet een goede menging zijn van wat de huidige bewoner belangrijk vindt en de wijk aantrekkelijk maken voor toekomstige bewoners. Dhr. Stiphout heeft gemengde gevoelens bij de projecten van het GSB-beleid in deze wijken. Het is belangrijk, het houdt de mensen bezig en actief. Er is participatie en eigen inbreng. Maar aan de andere kant is dat de

kern van het probleem niet. Voor Hoogvliet, een wijk dat nogal afgelegen van het centrum van Rotterdam ligt is een nieuwe filosofie nodig omtrent wat die wijk voor de toekomstige generaties moet betekenen. En die wordt niet ontwikkeld. Toch vindt hij het te prijzen dat corporaties met initiatieven komen. Je kunt wel kritiek uiten op de corporatie, maar het was in ieder geval zo dat de gemeente niets deed en het hoofd in de schoot liet hangen en dat corporaties wel het initiatief namen voor een toekomstvisie van de wijk. Dat is eigenlijk bijzonder. Er is een soort omdraai-effect. Het zou van gemeenten moeten afkomen. Dat gebeurt niet en nu nemen corporaties het initiatief. Tijdens de discussies kwamen nog een tweetal andere discrepanties ter sprake. Er moet in de stedelijke vernieuwing nog zoveel gebeuren en het ministerie wil het tempo opkrikken en tegelijkertijd gaat het allemaal nogal moeizaam. Wat in de Rotterdamse situatie nog meer meespeelt is dat de gemeente decentraliseert en kleiner wordt (de deelgemeenten), terwijl corporaties door fusies groter worden. Het spel tussen corporaties en gemeenten wordt daardoor onevenwichtiger. Juist omdat veel opgaven stedelijk, ja zelfs regionaal zijn.

Op de vraag van Jaap Modder waar we in Nederland goed in zijn en slecht antwoordde dhr. Staal: We zijn goed in het bouwproces. Als de keuzes gemaakt zijn kan het bouwproces snel en goed verlopen. Maar het duurt zo lang voordat de keuzes gemaakt zijn. Voor bewoners is het belangrijk dat er zo snel mogelijk een einde komt aan de onzekerheid. We zijn slecht in het integraal samenwerken. Vooral publiek-privaat. Er zijn zo veel aanspreekpunten en niemand lijkt verantwoordelijk. We hebben betere regisseurs nodig, betere regierollen. De wethouder vindt dat we goed zijn in praten, maar slecht in goede afspraken maken. Iedereen wil zich er te veel mee bemoeien. Dhr. Stiphout hield de het mechanisme dat er steeds nieuwe projecten, initiatieven en projecten worden bedacht en aan het bestaande worden toegevoegd. Er komt steeds meer bij (daar zijn we goed in) en er gaat niets van af. We zijn slecht in het afstaan van bevoegdheden (de-institutionaliseren).

Het tweede debat: de sociale peiler. Aan tafel zaten, dhr. J. Rath IMES, dhr. Aboutaleb, Forum en mevr. Duyker, directeur

kritische ogen bekeken

van de Werk Ontwikkelings Maatschappij (WOM)-Krispijn-Dordrecht.

Dhr. Aboutaleb was van mening (zijn stelling) dat de fysieke en economische ontwikkeling afhankelijk moeten zijn van de sociale ontwikkeling. Er zijn talloze effectrapportages, b.v. een milieueffectrapportage en zonder die rapportages heeft een operatie geen doorgang. Maar er is geen sociale effectrapportage van fysieke investeringen. Zonder een sociale effectrapportage, zou de eenzijdige vernieuwingsoperatie geen doorgang mogen vinden. Al vond dhr. Aboutaleb de sociale effecten wel moeilijk te meten.

Daarom geldt niet zozeer het motto 'meten is weten', maar 'meten is benaderen'. Er is geen directe relatie tussen geldens en effecten te leggen. Beter is de mate van tevredenheid van mensen te meten. Probleem is ook dat de sociale ontwikkeling niet synchroon loopt met de fysieke en politieke planning. Het sociale is het toetje na de maaltijd, nadat we eerst stevig gegeten hebben. Een lange termijn aanpak voor het sociale is ook nodig. Dat is de mening van mevr. Duyker.

En dat is de reden dat er in Dordrecht Krispijn gekozen is voor een langdurige sociale aanpak onder de naam Het Nieuwe Wonen in Oud Krispijn. De WOM is een initiatief van de corporatie die langdurig sociaal wil investeren in de wijk. Het gaat om investeringen in mensen, in zelforganisaties, in versterking van emancipatie van allochtonen. Die investeringen kunnen vanuit een corporatie worden gepleegd, bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van een buurtwoning voor ontmoetingsactiviteiten.

Dhr. J. Rath ergert zich meer aan de hijgerigheid van beleid. We hebben veel meer baat bij continuïteit van bestuur en niet steeds nieuwe projecten. Dat is verspilling van sociaal kapitaal. Opbouwen en weer afbreken. Dat demotiveert mensen. Nog erger is als projecten speeltjes worden van politici die wat geld over hebben. Zet sociaal beleid breed en langdurig in, ook al gaat dat geld kosten.

Het gesprek ging verder over de dubbele houding ten aanzien van zelforganisaties. De rol van zelforganisaties is belangrijk. Ze worden nogal eens paternalistisch behandeld. En ook als ze inspraakorganen zijn werkt het niet. Een kleine groep mensen moet in korte tijd veel materiaal doornemen en daarop

reageren. Dat is toch niet mogelijk en representatief. Er is ook angst voor zelforganisaties. Ook in Krispijn. Enerzijds wordt gezegd het is goed dat zij zich organiseren en zaken groepsgewijs willen regelen. Maar een woongroep van allochtone ouderen bevordert toch niet de integratie. Er wordt dubbel over zelforganisaties gedacht. Wordt er een moskee gepland in de VINEX-wijk Ypenburg? Een wijk die ook als opvang van bewoners uit de Schilderwijk moet fungeren. Nee.

Participatie en inspraak vonden, aldus dhr. J. Rath, al plaats in de stadsvernieuwing in de jaren zeventig en tachtig. Daardoor ontstonden (nieuwe) sociale netwerken, en netwerken werden versterkt. Het leidde tot versterking van de sociale cohesie. Maar ook tot verpulvering van bestaande netwerken en contacten. En niet alle bewoners hebben even goed meegedaan. Er zijn voorbeelden te noemen van witte bewonersorganisaties die zaken hebben afgedwongen (bijvoorbeeld geen grote woningen) waardoor allochtonen buiten werden gesloten.

Dhr. Walker uit Groot-Brittannië heeft een methode die het sociale kapitaal zichtbaar maakt. Door aan te geven dat sociale kwaliteit er toe doet. Dat het betekenis heeft. Dat moet aan de mensen duidelijk worden gemaakt. En over en weer moeten mensen dezelfde taal gaan spreken. Er worden indicatoren ontwikkeld. Op basis van die indicatoren gaan 100 interviews op pad die duizend mensen interviewen. Op die wijze heb je al meer dan duizend mensen bij de ontwikkeling betrokken en actief gemaakt. Mensen vertrouwen de mensen uit de wijk meer dan de politie. Daarom werd door de politie erkend dat dit een veel betere survey is dan die van hen.

Derde discussie: de economische peiler. Aan tafel: Mevr. Beuskom-Nix wethouder Breda, dhr. Bielders, Voorzitter Kamer van Koophandel Utrecht en dhr. Verkennis adjunct-directeur Nederlands Economisch Instituut (NEI), dat veel onderzoek heeft gedaan naar wijk-economie.

Het gaat goed met de economie, maar de verbinding met stedelijke vernieuwing komt niet tot stand. Hoe komt dat? Volgens dhr. Bielders zijn de omstandigheden aanwezig voor meer diversiteit aan economische

bedrijvigheid. Er is grote vraag naar woonwerk locaties in de provincie Utrecht. Er zijn veel startende ondernemers, die niet op een bedrijventerrein willen, maar lekker kleinschalig met collega's in de buurt. Dat kunnen impulsen zijn voor wijk-economie. Uit het project Wijk in Bedrijf in de wijk Hoograven blijkt dat allochtone starters willen beginnen in een vertrouwde omgeving, de eigen wijk. Het is een cruciale factor: economische activiteiten van allochtone bewoners moeten uit de wijk zelf komen. Als je gezamenlijk iets wilt, kun je geld genereren en adequaat bankieren kan dat stimuleren. De corporaties kunnen daar ook een rol in spelen. Er is een initiatiefnemer nodig, maar vooral samen doen. Wijk-economie is dan ook vooral organiseren. Volgens dhr. Verkennis begint wijk-economie met schatgraven in de eigen wijk. Met diversiteit ontwikkelen in de dienstverlening. Door te rade te gaan bij degenen die nu al actief zijn. 80% is inspelen op het bestaande en 20% is echt nieuw. Dat betekent investeren in het organiseren van bijeenkomsten en mensen honoreren. En mensen gaan veel over schoon, heel en veilig. Over bereikbaarheid en parkeren. En over geschikte en variabele bedrijfsruimte. Het belang van beheer wordt nog te weinig erkend het is te weinig spectaculair. Ontwikkeling komt vooral van het bestaande en een deel is maar nieuw. Gemeenten vinden het nog erg moeilijk om ruimte te geven aan bedrijven om hen procesruimte te geven. Er is nog veel wantrouwen op lokaal niveau.

Afsluiting

Dhr. Modder concludeerde tot slot dat stedelijke vernieuwing niet allemaal groots en meeslepend is. Dat ook goed beheer belangrijk is. En verder is juist de culturele component: de cultuur van de samenwerking cruciaal, er is een agenda voor institutionele vernieuwing nodig. Ook dhr. Gerrichhauzen van Gerrichhauzen & Partners sloot zich in de afsluiting van het congres daarbij aan. Er is institutionele vernieuwing nodig, gericht op organisaties die wel ingericht en klaar zijn voor werken in samenhang en samenwerking.

* Dit artikel is in verkorte vorm gepubliceerd in Vitale Stad.

Filantropie als professorale opdracht

door Fenny Gerrits

Nederland heeft er weer een bijzonder hoogleraar bij. Onlangs, op 23 mei om precies te zijn hield Professor Dr. Theo Schuyt zijn oratie aan de VU te Amsterdam. Via deze ceremonie aanvaardde hij het ambt van bijzonder hoogleraar "Filantropie, sponsoring en vrijwilligerswerk." Rondom dit gebeuren had de kersverse hoogleraar een imposante happening, al of niet op filantropische basis georganiseerd, compleet met een 'filantropenmaaltijd' in de mensa. Daarnaast vond de presentatie plaats van het onderzoek Geven in Nederland. (Voor meer informatie over dit onderzoeksproject: zie kader.)

De precieze titel van de oratie luidt: De Filantropische Sector en 'Philanthropic Studies' in Nederland. Wetenschappelijke belangstelling voor een maatschappelijke sector in wording. Schuyt heeft het betoog opgebouwd rond drie vragen:

1. Wat mag onder filantropie worden verstaan en wat bilijkt het hergebruik van een term die stamt uit een tijd, waarvan wij, althans zeker in Nederland, blij zijn dat wij die periode achter ons gelaten hebben?
2. Hoe heeft de filantropie in Nederland zich recentelijk geïnstitutionaliseerd? Wat is vervolgens de bijdrage van deze sector aan het algemeen belang in relatie tot andere sectoren?
3. Hoe valt de geringe belangstelling van de wetenschap voor filantropie te verklaren; zal hierin de komende jaren verandering komen en welke wetenschappelijk interessante vragen kunnen aan de filantropie worden gesteld? Met andere woorden: hoe zou een onderzoeks- en onderwijsprogramma "Studie van de filantropie", ofwel "Philanthropic Studies" er uit kunnen zien?

Na een aantal pagina's 'Domainafbakening: filantropie' komt Schuyt tot een definitie van filantropie: "Wij komen tot het beantwoorden van het eerste deel van onze eerste vraag "wat mag onder filantropie worden verstaan?" Bij de afbakening van dit begrip houden wij twee cri-

teria aan. Ten eerste dat het doel er een is van het algemeen belang. Ten tweede de intentie, het motief om te geven. Dit zal primair het algemeen belang behoren te dienen en niet het eigen belang. Het woord "primair" is hier cruciaal. Het Ministerie van Financiën/ de Belastingdienst is wat betreft giften duidelijk: "Als 'gift' - onverschillig of het gaat om een bijdrage in geld of in natura - komen in aanmerking bevoordelingen uit vrijgevigheid en al dan niet verplichte bijdragen, donaties en contributies e.d., voor zover daardoor geen op geld waardeerbare aanspraken ontstaan". Bij "aanspraken" heeft men te maken met een ruil (voor wat, hoort wat) en dat is – in ideale vorm – niet de kern van een gift (Wet Inkomstenbelasting 2001).

Bij sponsoring van maatschappelijke doelen door bedrijven ligt de zaak anders, omdat ook het eigenbelang van de sponsorende partij in het geding is. Dit verschil blijkt bijvoorbeeld uit het onderscheid dat – ook door de Belastingdienst – wordt gemaakt tussen giften van bedrijven en sponsoring door bedrijven, welke laatste wordt beschouwd "als zakelijke uitgaven ten laste van de winst" en als zodanig tot aftrekbare bedrijfskosten worden gerekend. Sponsoring van maatschappelijke en goede doelen wordt echter – ook internationaal – tot "philanthropy" gerekend omdat het nastreven van het maatschappelijk doel de eerste prioriteit blijft.

Om alle vormen en gradaties van mate van eigenbelang bij het nastreven van het publieke belang niet uit te sluiten verstaan wij derhalve onder filantropie:

De vrijwillige private bijdragen (in de vorm van geld, goederen en tijd) aan publieke doelen met de intentie primair het algemeen belang te bevorderen. Tussen geldgever en ontvanger bestaat een min of meer directe band, althans, de beslissing over aanwending van de geschonken gelden is privaat, dat wil zeggen, valt niet onder publieke, politieke besluitvorming. Met deze definitie heb ik mijn eigen leerstoelomschrijving "Filantropie, sponsoring en vrijwilligerswerk" ingekort tot "Filantropie".

Het tweede deel van de eerste vraag is hiermee nog niet beantwoord, is het bilijk en verstandig een begrip als filantropie met een dermate pejoratieve connotatie van stal te halen?

Ons antwoord luidt, maar dat vermoedt u al, bevestigend. En wel om een tweetal redenen. Het begrip heeft voldoende reikwijdte om het maatschappelijk domein en de vele vormen van private bijdragen te omvatten. Ook het geven van tijd, vrijwilligerswerk, kan er in principe onder vallen; ook dit is private inzet voor een publiek doel (Payton 1988). Een tweede, wellicht gewichtiger reden houdt verband met de voortschrijdende internationalisering en globalisering. "Philanthropy" is een internationaal geaccepteerd begrip. Het grote internationaal vergelijkende onderzoek naar de non-profit sector van de Johns Hopkins University bijvoorbeeld gebruikt bij het presenteren van de cijfers van de inkomsten van de non-profitsectoren in 22 landen de drielidende:

"Fees/Charges; Government Funding, and Philanthropy" (Salamon et al. 1999). Moeten wij voorts niet ophouden ons voor het begrip te schamen, maar juist trots zijn op dit aspect van het verleden? Nederland kan in deze bogen op een historie. De Nederlandse liefdadigheid oogstte in de zeventiende eeuw internationaal bewondering (van Leeuwen 2000: 427-431). Wat te denken bijvoorbeeld van het Maagdenhuis aan het Spui te Amsterdam? Een groot imposant gebouw, in het midden van de hoofdstad, dat de Nederlandse liefdadigheid symboliseerde, evenals de vele hofjes die in Nederland ten behoeve van ouderen verzezen (Van Leeuwen, t.a.p.; Schuijt-Lucassen et al 1997). Buitenlanders kwamen in het verleden naar Nederland om deze blijken van maatschappelijke betrokkenheid te aanschouwen.

Het domein van de filantropie, van de maatschappelijke en goede doelen mag zich in een grote publieke belangstelling verheugen. Dit hangt deels samen met de veranderde rol van de overheid, die zich meer terughoudend opstelt. Andere maatschappelijke actoren op hun beurt doen meer; en dit is niet alleen het gevolg van de terugtrekkende overheid. Wat zich voltrekt past in wat heet de opkomst van een 'civil society', waarin burgers, particuliere organisaties, particuliere fondsen, kerken en bedrijfsleven een eigen verantwoordelijkheid nemen voor het algemeen belang."

Filantropie is een onderwerp dat zich dus bij uitstek leent voor een historische benadering.

immers de korte periode in onze geschiedenis dat de overheid zich op ieder levensgebied met de burger 'bemoeide' (de verzorgingsstaat) heeft betrekkelijk kort geduurd. In zekere zin zijn we sinds een aantal jaren (circa 1980) weer 'back to normal'. Het is plezierig te constateren dat onze historisch gegroeide tradities niet hebben geleden onder het verzorgingsstaantintermezzo.

Eerlijk gezegd zou ik persoonlijk meer geïnteresseerd zijn in de politieke consequenties van een en ander, dus 'filantropie als middel om' dan 'filantropie als doel'. Want of filantropie een doel in zich is, dat is maar de vraag. Wel is het een middel om minder afhankelijk te zijn of te worden van een overheid, meer besliskracht te genereren over eigen activiteiten en levenscondities.

Wat ook een interessant historisch onderwerp is, maar dat meer op het grensgebied tussen

filantropie en 'hebzucht' kan worden gesitueerd zijn de vele loterijen die in Nederland met grote frequentie werden georganiseerd. In een themanummer van Spiegel Historiaal las ik laatst enkele artikelen over dit onderwerp. Het is verbazingwekkend om te constateren dat zelfs overheden, ook in historische tijden loterijgeld gebruikten om openbare projecten te financieren. De schaal waarop dat gebeurde is immens, in ieder geval gaat het om veel grotere bedragen dan ik ooit voor mogelijk had gehouden.

Een zelfde gewaarwording krijg je bij lezing van enkele 'harde gegevens' uit de oratie van Schuyt. De omvang van de giften was en is tegenwoordig nog steeds bijzonder substantieel. Alleen al daarom is het nuttig om het fenomeen filantropie nader in kaart te brengen, in heden en verleden. Dit is nodig omdat er erg discreet werd en wordt gedaan over de

omvang van het verschijnsel, door filantropen en ontvangers van de goede gaven zelf. Zozeer dat in de meeste geschiedenisboeken weinig terug te vinden valt over dit onderwerp, evenals over de loterijen. In onze tijd is het ook een 'veelverzwegen', kennelijk nauwelijks ter zake doende onderwerp. Misschien komt het omdat we in het Calvinistische Nederland legaten en aflaten meestal associeëren met de RK-kerk, en dus met 'geldklopperij'. Dat ondanks dit vooroordeel ook de Calvinisten meesters waren in fondswerving is misschien mede daardoor wel zo onderbelicht gebleven. In die zin is het zeker ook cultureel van belang dat er nu in Nederland de laatste tijd meer onderzoek wordt gedaan naar het geven. Daarbij zou ik de nieuwe hoogleraar zeker willen oproepen ook bij historici te rade te gaan.

VU-PROJECT "GEVEN IN NEDERLAND" (GIN), "CENTER FOR THE STUDY OF PHILANTHROPY AND VOLUNTEERING" (CSP)

In Nederland neemt de belangstelling voor het geven aan maatschappelijke en goede doelen toe. Deze geldstromen zijn privaats; zij bewegen zich buiten de overheid. In het Angelsaksische taalgebied spreekt men van "philanthropy". Het betreft gelden van particulieren (donaties en legaten), van particuliere fondsen en stichtingen, van intermediaire organisaties (kerken) en bedrijven (sponsoring en giften). Behalve het geven van geld, stellen individuen, maatschappelijke organisaties en bedrijven ook tijd ter beschikking in de vorm van vrijwilligerswerk. Maatschappelijke en goede doelen bestrijken een breed terrein: kerk en levensbeschouwing, gezondheid, internationale hulp, milieu, natuurbehoud, dierenbescherming, onderwijs en onderzoek, kunst en cultuur, sport en recreatie en (overige) maatschappelijke en sociale doelen (nationaal).

Naast de maatschappelijke belangstelling, nemen ook de beleidsmatige en wetenschappelijke belangstelling voor filantropische geldstromen en vrijwilligerswerk toe. De laatste twee versterken elkaar in zekere zin. Voor beleidsontwikkeling is kennis van zaken, is wetenschappelijk onderzoek onontbeerlijk. Sinds 1993 doet de Vrije Universiteit te Amsterdam onderzoek naar private geldstromen voor maatschappelijke en goede doelen. Met het boek 'Geven in Nederland' (1997) heeft de Vrije Universiteit een eerste poging ondernomen om dit gebied integraal in kaart te brengen. Sindsdien verschijnt elke twee jaar een nieuwe versie: 'Geven in Nederland 1999', 'Geven in Nederland 2001'

(Uitgegeven bij Bohn Stafleu Van Loghum te Houten: 030-6383736).

Het VU-project "Geven in Nederland" (GIN) is in 1993 van start gegaan. Het onderzoeksteam van de Vrije Universiteit is multidisciplinair samengesteld; onderzoekers uit de Faculteit Sociaal-Culturele Wetenschappen, de Faculteit Rechtsgeleerdheid, de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, de Faculteit Economie en Econometrie en de Faculteit Letteren werken samen. Het "Center for the Study of Philanthropy and Volunteering" (CSP) is in 2001 aan de VU opgericht.

Aanleiding voor beide initiatieven is de groeiende betekenis van de "Filantropische Sector" in de Nederlandse samenleving: steeds meer maatschappelijke doelen ontvangen bijdragen van burgers, fondsen en bedrijven. Dit geschiedt tegen de achtergrond van een maatschappij die het karakter aanneemt van een "Civil Society".

De ontwikkeling van een Nederlandse "Filantropische Sector" vraagt om wetenschappelijke steun en aandacht.

Het VU-project "Geven in Nederland" omvat de volgende activiteiten:

1. Onderzoek "Geven in Nederland", met het tweemaaljaarlijks te verschijnen boek "Geven in Nederland", uitgever: Bohn Stafleu Van Loghum te Houten/Diegem
2. Netwerk GIN: rond het onderzoek is een netwerk van betrokken (branche)organisaties en ministeries ontstaan
3. Data-bank GIN; waarin data uit 1995, 1997

en 1999 over giften van huishoudens en individuen, giften en sponsoring door bedrijven en vrijwilligerswerk zijn opgenomen

4. Deelonderzoeken (o.a. naar corporate citizenship/ maatschappelijk verantwoord ondernemen, de ontwikkeling van een GIVE-scale; onderzoek naar legaten en vermogensfondsen)
5. Leerstoel "Filantropie, Sponsoring en Vrijwilligerswerk"
6. Advisering
7. Publicatie-reeks

Het CSP beoogt de (inter)facultaire samenwerking binnen de VU op genoemd terrein (interne profilering) te bevorderen en, mede daardoor, de positie van de VU als "expertise-centrum" naar de filantropische sector en naar het wetenschappelijk forum te verstevigen (externe profilering). Het Center richt zich voornamelijk op het ontwikkelen van:

1. Postacademisch onderwijs "Philanthropic Studies" in de periode 2001 - 2002
2. De ontwikkeling van een master degree "Philanthropic Studies", te starten in september 2002
3. Het verzorgen van regulier onderwijs, o.a. het VU-SCW-keuzevak "Filantropie en sponsoring"

Adres:

Vrije Universiteit, Fac. SCW, GIN-DBL 859,
De Boelelaan 1081c, 1081 HV Amsterdam,
Tel: 020-444 6782 /6805; fax: 020- 4446820,
secretariaat: mw. B. van den Akker.
e-mail: sgm@scw.vu.nl

Vrijwilligersbeleid in Amersfoort

Sociaal cement vraagt om een fundament

Onlangs presenteerde het Stedelijk Kwaliteitspanel Amersfoort de eerste rapportage over het vrijwilligersbeleid in Amersfoort. De rapportage werd goed ontvangen. Het kwaliteitspanel Amersfoort is een Amersfoortse 'kloon' van het Stedelijk Kwaliteitspanel Rotterdam, dat al veel langer bestaat. Dat de formule 'Stedelijk Kwaliteitspanel' goed overdraagbaar is naar andere steden en dus bestuurlijke settings is hiermee bewezen. De eerste rapportage heeft het vrijwilligerswerk als onderwerp gekozen omdat er in Amersfoort, afgezet tegen andere steden van vergelijkbare omvang, veel 'werk' op vrijwillige basis verricht wordt.

In Amersfoort kan er grofweg een tweedeling gemaakt worden binnen het vrijwilligerswerk: organisaties die uitsluitend werken met vrijwilligers en instellingen die de vrijwilligers inzetten naast betaalde krachten. Er zijn aardig wat verschillen tussen, bijvoorbeeld een sportclub die louter draait op vrijwilligers en een zorginstelling die kan rekenen op vrijwilligers als het gaat om het ondersteunen van de werkzaamheden van professionals. Het ontwikkelde 'vrijwilligersbeleid' staat bij de sportclub dikwijls iedereen helder voor ogen maar vaak niet op papier. Bij een zorginstelling zijn er daarentegen beroepskrachten in dienst die het vrijwilligersbeleid van de instelling in het takenpakket hebben en vaak is er dan ook sprake van beschreven richtlijnen en zelfs hele handleidingen. Een flink aantal van deze organisaties hebben dan ook gehoor gegeven aan de vraag om hun beschreven vrijwilligersbeleid mee te sturen. Het panel koesterde echter de wens om over beiden informatie te verkrijgen. De 'pure' vrijwilligersorganisaties vormen een deel van de toets.

Het ontwikkelde vrijwilligersbeleid van de verschillende 'professionele' organisaties ten gunste van de daar actieve vrijwilligers vormde het andere deel. Vandaar dat er gekozen is voor een toets met twee verschillende vragenlijsten.
E-mail: lco@lcoz.demon.nl

Enige aanbevelingen
Verbeter de voorwaarden voor adequate lokale ondersteuning van het vrijwilligerswerk en zorg dat er ook middelen zijn om het een en ander blijvend te realiseren. Verbeter de actieve informatie-uitwisseling. Maar bovenal: Wees zuinig op wat je hebt!

Versterk de bestaande verbanden en werk hier vanuit verder, wees zuinig op wat er is en verdeel de aandacht evenredig over 'oud' en 'nieuw'.

Het rapport Vrijwilligersbeleid in Amersfoort is een belangwekkend document, dat vooral in dit Jaar van de Vrijwilliger vast gretig aftrek zal vinden onder de vele belangstellenden in het vrijwilligerswerk.

Het rapport is te bestellen bij:
Het LCO, Prinsegracht 51, 2512 EX
Den Haag, Email: bestel@opbouwwerk.nl.
Prijs: f 12,50 (ex porto).

door Diana van Oort

en

Met Stad en Land biedt MO/Samenlevingsopbouw een rubriek waarin de lezer geïnformeerd wordt over samenlevingsopbouwrelevante nieuwsfeiten uit met name de regionale en plaatselijke (dagblad-)pers. Attenderingen voor deze rubriek zijn welkom: stuur het betreffende (kranten-)knipsel onder vermelding van de naam van het blad en de datum in aan de redactie van MO/Samenlevingsopbouw, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag, of zet het op de fax: 070-380 9973.

Dierenambulance valt in de prijzen na hulp bij vuurwerkkramp

Enschede

Ze genoten met volle teugen van alle aandacht: de vijf aanwezige leden van de wijkraad Oost Boswinkel en de vele vrijwilligers van de dierenambulance die bij wijze van uitzondering een extra Schaeferprijs kregen, vanwege hun inspanningen rond de vuurwerkkramp. De Jan Schaeferprijs wordt jaarlijks uitgereikt aan organisaties of personen die een bijzonder initiatief hebben ondernomen om de leefbaarheid in stad of buurt te vergroten.

Het zit wel snor met het sociale gehalte van Enschede. PvdA Tweede Kamerlid Jaap Jelle Feenstra die gisteravond de (gewone) Jan Schaefertroufee aan de leden van de wijkraad Oost Boswinkel overhandigde, liet weten onder de indruk te zijn van de lijst van zeventien nominaties. "Je vraagt je af wat de professionals nog in deze stad doen. In elk geval wil ik de jury op één punt corrigeren. De vrijwilligers zijn niet de slagroom op de koffie, ze zijn de koffie zelf. Dat is de essentie van vrijwilligerswerk!" De winnaars toonden zich content met hun prijs: "Want we voelen ons nog wel eens een vergeten wijk. We lopen altijd en overal achteraan. De wijkraad moet voortdurend initiatieven nemen", blikte raadslid Hilly Olthuisen terug. De wijkraad werd gehuldigd voor de manier waarop ze al tien jaar zonder poespas de leefbaarheid in Oost Boswinkel probeert op te krikken, aldus **De Twentsche Courant Tubantia van 2 mei 2001**. Omdat veel vrijwilligers tijdens en na de vuurwerkkramp actief waren, was voor deze groep een extra trofee gemaakt. De dierenambulance werd tenslotte door wethouder Roelof Bleker naar voren geroepen als uiteindelijk winnaar. "Het zijn de enige vrijwilligers die niet in het rapport Oosting

staan genoemd. Waarschijnlijk omdat ze zich alleen met dieren hebben beziggehouden. Terwijl ze juist veel rampslachtoffers troost hebben gegeven door hun verloren huisdier terug te vinden. De leden van de dierenambulance betrokken de Heuwkamp bij hun hulde, want zonder deze dierenopvang hadden ze hun werk niet goed kunnen doen. "Ik denk dat we ruim duizend dieren hebben opgespoord", aldus Miranda en Ronnie van Alstede. "Dat waren niet alleen honden en katten, maar ook schildpadden, vissen, slangen, konijnen, kippen en duiven. We zijn dagen achtereen bezig geweest."

Amerikaanse professor op bezoek

Helmond

Professor John McKnight was een aantal dagen in Nederland en een van de steden die hij naast Eindhoven bezocht, was Helmond. Daar sprak hij met de initiatiefnemers die de door hem ontwikkelde ABCD methode in de Binnenstad-Oost willen gaan toepassen. Die methode is er op gericht om vaardigheden van wijkbewoners te benutten voor het leefbaar maken van hun eigen buurt, aldus het **Eindhovens Dagblad, editie Helmond van 15 mei 2001**.

Het beeld dat John McKnight van de binnenstad kreeg was hoopgevend. "De manier waarop de straten hier zijn ingericht maakt veel mogelijk. Het zijn geen lange rechte straten zoals in Amerika. Hier is veel meer interactie tussen mensen mogelijk.", concludeert hij. Professor McKnight was in Helmond op uitnodiging van de vereniging wijkbeheer Binnenstad die samen met de gemeente een ABCD project wil starten. De afkorting staat voor Asset-Based-Community-Development. Vrij vertaald: wijkontwikkeling op eigen kracht. Doel van het project is op zoek te gaan

naar vaardigheden en interesses die wijkbewoners zelf hebben. Door die te bundelen of op elkaar af te stemmen, moet de wijk door zelfwerkzaamheid gaan leven. De sociale contacten worden versterkt en men kan op de langere termijn zelf een wijkvisie ontwikkelen. Er wordt uitgegaan van de kracht en vaardigheden van de bewoners en niet van hun gebreken en zwakke kanten.

De door McKnight geïntroduceerde methode is gebaseerd op onderzoek in wijken in Noord-Amerikaanse steden. Daar ontdekte McKnight dat veel wijkbewoners afwachten tot de overheid met initiatieven komt. Ze komen alleen zelf in actie als ze zich samen boos maken op de gemeente, de politie, de school of op andere instellingen die in hun leefomgeving een rol spelen. Een probleem schept dan een band. Is het onderwerp van woede weggenomen, dan zakt de gemeenschappelijke activiteit weer in, zo constateerde hij. Om te komen tot een blijvende samenwerking van wijkbewoners, moet worden geïnventariseerd wat wijkbewoners kunnen en leuk vinden. Daarvoor moeten interviewers de wijk in, liefst eigen wijkbewoners die vertrouwd zijn met hun buurt, om in kaart te brengen wat mensen willen. "Daarbij is op de eerste plaats de vraag in hoeverre mensen bereid zijn iets te doen", aldus McKnight. "Vervolgens moet je mensen samenbrengen die gezamenlijk hetzelfde willen doen. En tenslotte moet je kijken of er mensen zijn die individueel iets unieks willen doen."

Een voorbeeld van zelfredzaamheid trof McKnight aan in een Canadees stadje, waar de burgemeester de inwoners via een vaste methode aanzette tot het zelf oplossen van problemen. Hij erkende eerst het probleem waarmee inwoners op hem afstapten en vroeg vervolgens wat zij

dachten dat er aan gedaan moest worden. Dan vroeg hij wat de inwoners er zelf aan konden doen en wie het dan zouden moeten doen. Tenslotte formeerde hij een werkgroep die met alle medewerking van de gemeente zelf het probleem ging aanpakken. McKnight doet in Amerika al dertig jaar onderzoek naar het sociale leven in woonwijken. Hij kwam gisteren naar Helmond, omdat hij benieuwd is of zijn ABCD methode ook in Nederland kan worden toegepast. McKnight werd bijgepraat door voorzitter Jos Boetzkes van de vereniging wijkbeheer Binnenstad-Oost en enkele wijkbewoners die binnen hun wijk actief zijn. De wethouders Simon Prinsen en Etienne Hesen brachten de gemeentelijke visie onder de aandacht van de Amerikaanse professor. Hesen kon bovendien direct het verzoek van Boetzkes honoreren die financiële steun vroeg voor het ABCD project. McKnight had voor de deelnemers nog één goede tip: "Pas op dat je mensen die iets willen doen niet afschrikt met het beleggen van vergaderingen. Want weinig mensen vinden vergaderen leuk", aldus McKnight. McKnight vervolgde zijn tocht naar Eindhoven waar een enthousiaste groep bewoners uit Woensel-West en Lijmbeek-West in samenwerking met Fontys Hogeschool en het LSA de eerste 96 interviews zijn afgenomen en 70 mensen aangeven dat ze willen helpen opzetten of meehelpen aan iets wat hun interesse heeft.

De vogeltjeswei veiligste woonwijk van Amsterdam

De Bijlmer

De Vogeltjeswei, de nieuwste woonwijk in de Bijlmer heeft zaterdag als eerste wijk van Amsterdam het politiekeurmerk 'Veilig Wonen' gekregen, aldus de **Metro van 14 mei 2001**. Hoofdcommissaris van de Amsterdamse politie Jelle Kuiper opende met veel ceremonieel vertoon de nieuwe wijk in Zuidoost en overhandigde de bewoners het certificaat. "Inbreken is hier een hele lastige klus. Ook zijn er nauwelijks donkere plekken en zijn er voorzieningen voor de jeugd", aldus de hoofdcommissaris. Het keurmerk is voor Nederlandse begrippen niet bijzonder, maar Amsterdam had hem nog niet eerder mogen ontvangen. "Een belangrijke dag voor de Bijlmer", zegt Marion Kuiper van Woningstichting Patrimonium. "Sinds begin jaren '90 zijn we bezig om het stadsdeel een nieuw gezicht te geven. Voor 2010 moet de helft van de hoge flats in de Bijlmer zijn gesloopt. De mensen willen niet meer in pak-

huizen wonen. Laagbouw is het nieuwe toverwoord en de Vogeltjeswei is een goed voorbeeld hoe de nieuwe Bijlmer er gaat uitzien."

En de bewoners? Die hebben het prima naar hun zin in de nieuwe wijk. "Ik heb al op acht plaatsen in de Bijlmer gewoond, maar nog nooit heb ik zo'n goed contact gehad met mijn buren", stelt een bewoner. "Mij krijgen ze hier niet meer weg."

Geboortehuis in Moedercentrum de Koffiepot

Den Haag

Weinig kennis over hun eigen lichaam en een tekort aan informatie over zwangerschap en bevalling. Dat is het probleem van veel (allochtone) vrouwen uit Laakkwartier. Met een geboortehuis wil Moedercentrum de Koffiepot deze groep ondersteunen. "Een goede bevalling werkt enorm emanciperend", aldus de **Haagsche Courant van 12 mei 2001**. Het concept van het Geboortehuis lijkt in grote lijnen op het door de bekende verloskundige Beatrijs Smulders opgerichte Geboortecentrum in Amsterdam met de daaraan gekoppelde landelijke keten van Geboortewinkels. Alleen is het Haagse initiatief een stuk minder yuppig.

Zwangere vrouwen uit de wijk kunnen terecht in het Geboortehuis voor informatie over zwangerschap en bevalling, het regelen van kraamzorg, zwangerschapscontrole en hun bevalling. Aan een dergelijk centrum is veel behoefte, weet Noortje van der Kaaden. Zij is als sociaal werker betrokken bij De Koffiepot en is initiatiefneemster van het Geboortehuis. "De veelal allochtone vrouwen uit deze wijk hebben weinig kennis over en vertrouwen in hun eigen lichaam. Ze kennen het Nederlandse verloskundige systeem vaak slecht."

Komend najaar hoopt van der Kaaden de eerste zwangeren te ontvangen en daarop vooruitlopend zijn er al zwangerschapscurssussen begonnen en zijn de eerste intern opgeleide kraamverzorgsters reeds aan het werk.

Uit de gezondheidsmonitor van de gemeente Den Haag blijkt dat het aantal sterfgevallen tijdens de bevalling en in het kraambed in de Haagsche achterstandswijken hoger is dan het landelijk gemiddelde. Het komt regelmatig voor dat allochtone vrouwen pas in een heel laat stadium van hun zwangerschap voor de eerste controle bij de verloskundige komen. "Als ze daar al terechtkomen, want er is in Laakkwartier maar één praktijk, die vaak vol is", aldus van der

Kaaden. Professionele kraamzorg regelen ze vaak helemaal niet.

De Haagse Kring van Verloskundigen ziet echter niets in het Geboortehuis. "Het levert ons alleen maar extra werk op en dat kan niet met het grote tekort aan verloskundigen in de Haagse regio", aldus voorzitter Karen Post.

Maar de gemeenteraadsfracties van CDA en PvdA hebben al laten weten het plan van voor het Geboortehuis te ondersteunen. Ook wethouder Klijnsma (PvdA, gezondheidszorg) is enthousiast. Ze wil binnenkort met de betrokken partijen om de tafel om te kijken of het plan levensvatbaar is. Voor een proefperiode van drie jaar is zo'n twee miljoen gulden nodig voor het Geboortehuis. Als het plan doorgaat heeft Den Haag een landelijke primeur.

Opbouwwerk Zeeburg houdt eigen pand Amsterdam

Er is veel gezegd en geschreven over de toekomst van het opbouwwerk in Zeeburg. De onafhankelijk bewonershulp in Zeeburg wordt, na de felste debatten in de deelraad sinds tijden, gemoderniseerd, aldus het **Amsterdams Stadsblad van 7 maart 2001**. De politieke oppositie heeft kunnen afdwingen dat die bewonershulp in een apart, herkenbaar en makkelijk toegankelijk gebouw komt.

De opbouwwerkers moeten meer tijd voor bewonershulp krijgen, en minder tijd besteden aan administratie als ze gaan samenwerken met een grotere, nog te kiezen welzijnsorganisatie. Bezuinigingen staan niet voorop, maar de opbouwwerkers moeten wel efficiënter gaan werken. Het stadsdeel zegt onafhankelijke bewonershulp belangrijk te vinden. Dankzij moties van BAP/De Groenen, D66, SP en Lokaal Belang Zeeburg blijft het opbouwwerk voortaan ook het 'buurtwerk', op straat en activiteiten binnen, doen. Hun vrees was dat die bij de anonieme welzijnskoepel MDSO zou komen.

Minstens zo belangrijk lijkt de verandering die deze oppositiepartijen hebben afgedwongen: het opbouwwerk komt in een 'eigen en voor bewoners makkelijk toegankelijke plek'. In de Indische Buurt blijft dat het Obiplein.

De deelraad erkent wel dat er veel moet veranderen. "Het opbouwwerk heeft na tien jaar een slag gemist", zegt stadsdeelwethouder Nesip Can (Welzijn). "We moeten meegaan, om bewoners goede hulp te blijven geven." Onderzoek bevestigt Can's missie. Opbouwwerk elders is moderner. De stadsvernieuwing in de Indische Buurt loopt af en dus ook die

specifieke bewonershulp. Can tort niet aan de 'laagdrempeligheid'.

Welzijnsinstelling Zeeburg en MDSO dingen naar het opbouwwerk. Can beoordeelt hun offertes later en belooft het werk na een jaar met bewonersgroepen te controleren. Opbouwwerkers moeten bewoners meer stimuleren om zelf problemen aan te pakken. Vooral in de Indische Buurt hebben hulpverleners dat bewoners nogal eens uit handen genomen, vindt de deelraad.

Woonkrant voor enkeling gratis

Rotterdam

De Rotterdamse woonkrant blijft voor een enkeling gratis, maar het merendeel van de woningzoekenden zal er f 2,95 voor moeten blijven betalen, aldus het

Rotterdams Dagblad van 22 mei 2001.

Ook zal het aantal uitgiftepunten worden ingekrompen. Dit is de uitkomst van een gesprek gisteravond tussen een aantal wethouders uit dit gebied, onder wie H. Meijer van Rotterdam, en de stichting Woonselect, de uitgever van de krant. De plannen van de uitgever om vanaf 1 mei op de commerciële toer te gaan met de woonkrant, stuitte op veel verzet van woningzoekenden. Woonselect zegt echter niet anders te kunnen, omdat er een beter evenwicht moet ontstaan tussen de kosten en de opbrengsten van de krant. Tijdens het overleg gisteravond is afgesproken dat de krant gratis blijft voor 75-plussers en mindervaliden. Ook bij woningbouwcorporaties en instellingen waar veel ouderen komen kan een gratis exemplaar van de krant worden meegeenomen. Bij alle andere punten waar het blad verkrijgbaar is, zal er voor betaald moeten worden. Daarnaast zal Woonselect wel bekijken of de krant niet gratis verkrijgbaar moet blijven bij bewonersorganisaties, bibliotheken en gemeentehuizen. Directeur K. van Mansum van Woonselect: "Wij hebben 363 uitgiftepunten. Op 84 daarvan blijft de krant gratis en op 107 punten moet worden betaald. De 134 andere punten, zoals bewonersorganisaties, bibliotheken en gemeentehuizen, die we eigenlijk af wilden stoten, zullen we opnieuw beoordelen. Dat hopen we binnen twee, drie weken afgerond te hebben." Op dit moment is de vraag naar de betaalde woonkrant niet overweldigend, maar dat is niet verwonderlijk, vindt Van Mansum. "De omzet die we verwachten is niet gehaald, omdat we in een overgangsfase zitten en er zijn punten waar de krant gratis af kan worden gehaald, wat ook niet goed is voor een commerciële krant."

Jeugd steeds sneller in de schulden

Enschede

"Jongeren raken steeds gemakkelijker en eerder in de schulden. Wat wil je, als kinderen van 6 jaar in de Donald Duck lezen waar ze hun mobieltje kunnen kopen", zegt Wilma Nijenmanting, jongerenconsulent van de gemeente Enschede.

De gemeente Enschede begon in 1999 met het project 'Jongeren en schulden'. Nijenmanting helpt de jongeren bij het aflossen van hun schulden en houdt de financiën nauwlettend in de gaten, aldus de **Metro van 22 mei 2001**. Volgens Nijenmanting lopen de jongeren de deur plat. "Ik heb nu 110 namen in mijn bestand, plus een wachtlijst van 20 jongeren. Elke maand komen er 12 namen bij." Het komt voor dat jongeren een schuld hebben van 30.000 gulden of meer.

Nijenmanting: "Dat heeft vaak verschillende oorzaken, zoals achterstallige huur, belastingen of telefoonrekeningen. Anderen geven simpelweg te veel geld uit en nemen een lening, die ze vervolgens niet kunnen terugbetalen." Volgens de consulente verstrekken banken tegenwoordig wel erg makkelijk leningen aan jongeren. Via begeleiding en een speciale 'budget en beheer' bankrekening probeert Nijenmanting de jongeren weer op het goede financiële spoor te brengen. Het is soms afzien: sommige jongeren moeten drie jaar lang rondkomen van 150 gulden per week. Sinds het begin van het project zijn de financiën van 200 jongeren weer op orde gebracht. Nijenmanting hoopt dat de gemeente in september meer geld uittrekt voor het project. Het Nationaal Instituut Budgetvoorlichting (NIBUD) in Utrecht beaamt dat de aanpak in Enschede werkt. "Het initiatief in Enschede moet navolging krijgen in meer gemeenten," aldus een woordvoerder.

Allochtonen en energiebesparing

Helmond

In de Helmondse binnenstad start volgende week een voorlichtingsproject dat allochtonen wil leren te besparen op gas en elektriciteit. Het gaat om het landelijk project 'netwerken rond etnische groepen', dat wordt geleid door het communicatieadviesbureau SME MilieuAdviseurs uit Utrecht. De gemeente Helmond trekt voor deelname aan het project twintigduizend gulden uit, aldus het **Eindhovens Dagblad van 26 mei 2001**. Volgens de initiatiefnemers kunnen de deelnemers aan het project gemiddeld 10% op gas en 13% op elektriciteit besparen. Dat komt neer op een besparing per gezin van ongeveer 160 per jaar. Sommige allochto-

ne gezinnen kunnen in verhouding meer besparen omdat ze een lager energieverbruik hebben dan Nederlanders. Dat komt omdat in Nederlandse gezinnen veel 'luxe' artikelen in gebruik zijn, zoals fohns, magnetrons en tweede televisies. In allochtone gezinnen wordt vaak gebruik gemaakt van tweedehands koelkasten, wasmachines en andere apparaten die nog relatief veel stroom verbruiken. In het kader van het project worden rondspilfiguren uit de Turkse en Marokkaanse gemeenschap in de binnenstad zogenaamde Ecoteams geformeerd. De spilfiguren kennen de taal en cultuur en kunnen zich daardoor goed inleven in de persoonlijke situatie van de deelnemers aan het project. In de Helmondse binnenstad zal SME MilieuAdviseurs via het welzijnswerk op zoek gaan naar zes spilfiguren die opgeleid zullen worden tot coach. De drie spilfiguren gecoachte Ecoteams bestaan uit vijf tot tien mensen van Turkse of Marokkaanse afkomst. Doel is de mensen bewuster te maken van mogelijkheden om energie te besparen. Op de langere termijn moet die bewustwording verder doorwerken in de allochtone gemeenschap.

Al dertig jaar wordt de Nederlandse bevolking met televisiespotjes, folders en brochures gewezen op mogelijkheden om zuinig om te gaan met energie. De allochtonen werden op deze manier echter nooit goed bereikt. Daarom heeft SME MilieuAdviseurs een project opgezet rond een op allochtonen toegesneden voorlichtings- en leer methode. De eerste besparingen willen de projectleiders bereiken door gedragsverandering van de deelnemers. "We kunnen ze bijvoorbeeld wijzen op de mogelijkheid om de thermostaat 'avonds al een uur eerder omlaag te zetten," zegt projectleider I. Tegels van SME MilieuAdviseurs. "Door de aanschaf van een nieuwe koelkast of wasmachine kunnen ze vaak ook veel energie besparen, maar daar gaat niet in de eerste plaats onze aandacht naar uit." De gemeente Helmond stelt een aan de besparingen gerelateerde bonus in het vooruitzicht, die de deelnemers aan een goed doel mogen besteden. Het project in Helmond is het derde in Nederland. In twee Amsterdamse stadsdelen is een soortgelijke campagne gestart. SME MilieuAdviseurs verwacht dat binnenkort een vierde gemeente gaat deelnemen.

□

stimio

De schakel in uw

communicatieketen

Een ideaal communicatie-concept

De communicatie-keten telt vele schakels. U heeft ideeën nodig en teksten, vormgeving, drukwerk, een congres, een videofilm of een Internet-site om die ideeën werkelijkheid te laten worden. Daarbij schakelt u specialisten in, zoals vormgevers, tekstschrijvers, drukkers, communicatie-adviseurs enz.

Maak daarbij gebruik van een beproefd concept. Bij u om de hoek, bij wijze van spreken. Eén adres, waar u met al uw wensen en vragen rond communicatie terecht kunt. Of het nu gaat om advisering of uitvoering, om kleine of grote projecten, om één dienst of product of een combinatie van meerdere diensten en producten. Aan u de keuze:

- teksten/interviews voor folders, brochures, tijdschriften en videoproducties
- advisering & uitvoering interne en externe communicatie
- coaching van pr-medewerkers
- beleidsadviesing & -implementatie, informatievoorziening & monitoring
- organisatie van conferenties & congressen
- samenstelling & productie van videofilms
- vormgeving, dtp & drukwerk

Flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit

Stimio bewijst al 15 jaar een uitstekende partner te zijn als het gaat om flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit. Bovendien beschikken wij door onze duurzame relaties met opdrachtgevers in de non profit-sector over de nodige ervaring en deskundigheid op beleids-terreinen als welzijn, gezondheidszorg, arbeidsmarktbeleid, minderhedenbeleid en onderwijs. Wij werk(t)en voor o.a.: de ministeries van VWS, Binnenlandse Zaken en Onderwijs & Wetenschappen, Arbeidsvoorziening Nederland, het Landelijk Centrum Opbouwwerk, JMW, de FIOM, de NP/CF, de NOT, Nederlands Politieuseum, Compaq Nederland, SAP enz.

Geïnteresseerd in een vrijblijvende kennismaking?
Bel ons voor toezending van onze bureau-brochure
of voor het maken van een afspraak.

stimio

COMMUNICATIE PROJECTEN BY

communicatie- & beleidsadviesing
informatievoorziening & monitoring
tekstschrijven & journalistieke producties
management conferenties & symposia
audio-visuele producties
vormgeving & dtp
drukwerk

HSA001000166
180
Tijdschriften MO

Den Bommel 2.
4194 TZ Meteren
Tel 0345 - 569844
Fax 0345 - 569825
e-mail stimio@wxs.nl